

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

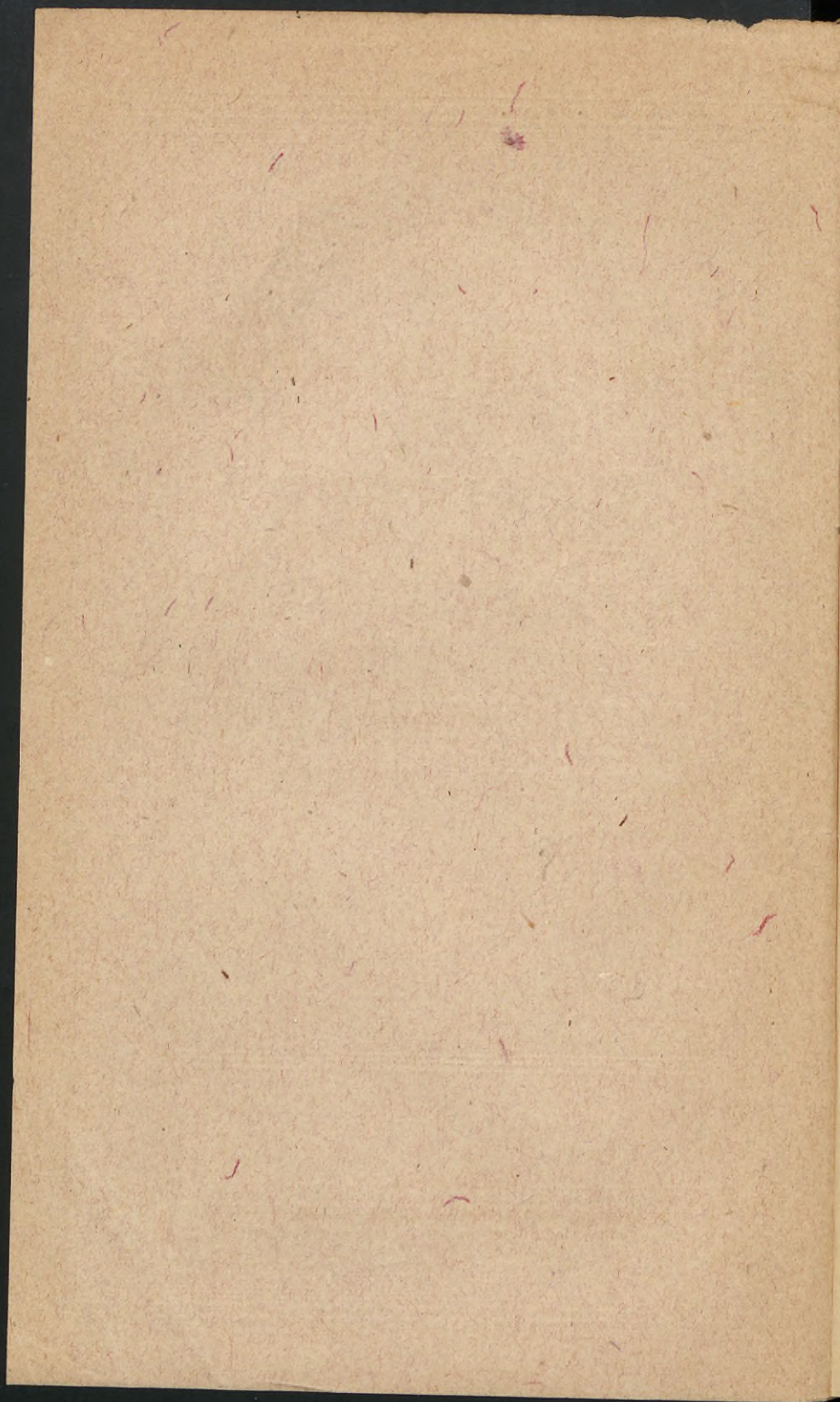

SKRIFTER
UTGIFNA AF SÄLLSKAPET

SVENSKA FOLKSKOLANS VÄNNER.

Nionde häftet.

Under skilda fanor.

Berättelse från 1788—90-års frig

af

P. Nordmann.

Helsingfors,
Lidnings- & Tryckeri-aktiebolagets tryckeri,
1885.

Hander skilda taster.

Utgitt tillika från 1788—80 års tid

af

H. H. H. H.

1788

Utgitt tillika från 1788—80 års tid
af H. H. H. H.

I.

Första dagen ombord.

Det var den 9 juli 1788.

I Helsingfors och dess omgivning förspordes liflig rörelse. Vid stranden aflämnade den ena båten efter den andra skaror af folk, under det att stora foror med spannmål långsamt förde in genom tullarna. De uttröttade hästarne stannade utanför kronans magasin och genast woro ifriga händer här till redds att tömma de wälkyllda säckarne i höga trälårar. Talrika truppafdelningar hade redan under de föregående dagarne lämnat staden, för att längs stora strandvägen tåga mot östra gränsen, men ändå hwimlade det af officerare, sjömän och soldater på stadens gator, ty manskapet från den inwid Sweaborg förantrade stora flottan hade nu gått i land.

De goda stadsboarnes nyfikenhet togs därför icke litet i anspråk och mer än ett nyfiket hufvud sågs sticka fram ur någon boddörr eller ett öppet fönster, då en munter skara af sjögastar drog fram. Dessa hade kurjen i dag noga bestämd, och den gick rätt på stadens alla wärdshus och matställen. Här gick det muntert till. Manskapet hade nyligen fått sin hyra för första månaden och wille därför hålla en glad dag på landbaden. Sjöguttarne wiste icke ännu, hwilken stund de måste ut på salta böljan och wäyla skarpa skott med rysjen. Dessutom woro de nya uniformerna ännu helt hwita och rena, så att nu om någonstid måste de uppwisas för stadsfläckorna. Om dessa fingo ett styg i hjärtat wid tanken på att de unge, ståtliga sjömännen här för första gången spatserade på två ben eller att de hwita byxorna snart skulle swärtas af kulor och kruttrök, lämna wi osagdt; sä-

kert är, att stadens alla jungfrur nog såsom andra hade reda på att man lefde i krigstid.

Gvem war då fienden; hade Sverige åter råkat ihop med den gamle arffjenden Ryssland, efter som man så ifrigt rustade sig? Ja, så berättades det åtminstone man och man emellan, och huru kunde man wäl annars förklara kungens, Gustaf den III:s, wistelse på orten.

— Kungen håller på att laga krig åt oss, hade gamle båtsman Pif nys s warat en frågwis, nywärfwad sjöman, som bland andra fatt i en wid stranden förtöjd barkas.

Sär likom öfweralt hade man afhandlat frågan om krig eller fred, och nu war saken klar genom båtsmannens anförda barska swar. Det war icke godt att göra onödiga inwändningar mot gamle Pifen, ty då denne spände blicken i ea och lät sina omsorgsfullt kammade ögonbryn genom en rynkning på pannan resa sig, ja, då lät man hälst bli att räsomera. Desutom wiste hwar man på flottan, att båtsman Pif ofta wär lat ord med högste befälhafwaren, konungens broder hertig Karl, hwarför det kunde antagas, att han kände till långt mera än han wille låta påstina.

Emellertid hade småningom den ene unge, raske karlen efter den andre hoppat ned i båten och där tagit plats. Det war dels wärfwad dels utskrifwet manskap från kustföcknarna i Nyland, som blifwit kalladt att i dag infinna sig på flottan för att påmönstras. De öfriga båtarne hade redan rott ut till skeppen, endast stora barkassen under båtsman Pifs befäl låg ännu wid stranden och wäntade.

Gubben hade redan ett par gånger otåligt wänt på hufwudet, där han låg utsträkt på aftertosten, och lätit sin blick mönstrande öfwerfara de nedför gatan kommande personerna, då han med ens reste sig och kommenderade åt de åtta i uniform klädde sjömännen, som utgjorde besättningen i båten: håll er klara gosfar! Wara wi fått in de två fölkorfwarne, som där komma kryssande med sina knyten, så stid ut!

De två åsyftade männen började springa, då de på afstånd sågo att manskapet i båten rustade sig till affärd. Snom

ett par minuter woro de lyckligt ombord och hjälfades af båtsman Pif med orden: I sista minuten, pojkar, men tids nog ändå att få vara med om nappatagen med rysjen! Nå, hur' står det till på Fagersta och Åby, och hur' orkar gamla mommo och småttingarne, Gustaf? Kommer man ännu ihåg Gustaf Otto Pif, båtsman på konglig majestäts linieskepp „Wasa“, och wet man där borta på bondlandet, att både stora flottan och skär-gårdsflottan blifwit dragna hit för att knipa ryjslodjorna, när de sticka ut näsan från Kronstadt, hwa'sa? Så swara då pojkar, nu får ni bruka tungan, när jag befäller, men akta er för resten att prata i ojordt wäder.

De båda männen eller rättare ynglingarne — ty långt in på tjugutalet hade de icke ännu hunnit — woro altför blyga att nu kunna gifwa tydligt besked, då de sågo sig vara föremål för allas blickar, hwarför de endast med nickningar på hufwudet jakade till båtsmans många frågor.

— Nå, jag ser pojkar, att I alt ären litet blyga af er för alla de här andra sjömännen, edra blifwande krigskamrater, men det ger sig med tiden, när man liksom jag blifwit wan att ofta råsonnera med kungen, hertig Karl och andra höga herrar. Jag skall wäl i kväll uppe på skutan i min ruff pumpa ut alla nyheterna från hemtrakten, om de ock låge på fem famns djup. Se så gubbar, alt klart, stick — — —

Men ännu hade icke gubben Pif hunnit uttala det sista ordet, som skulle gifwa tecknet till båtens affärd, förrän han med ens kände sin hals fängslad af ett par armar, under det en ljudelig pufs på de mustaschprydda läpparne förtoget hela wärkan af kommandoordet. I stället hördes en ungdomlig röst:

— Guffar, guffar, här är jag med de andra och nu följas wi alla åt ut i kriget! Jäke sant, jag får ju komma med? Jag duger nog till hwad som hälst. — Mamma bad hälsa och sab', att guffars ko ha kalfwat i sista weckan. — Och så har jag fått nya wadmalskläder, när jag skall ut i höga kronans tjenst. Torr icke guffar, att jag inom några år kan blifwa officer?

Nu först fick den förbluffade Piken litet andrum, så att

han kunde taga lös pojfens armar från sin nacke och fätta honom wid sin sida på toften.

— Nå, men hwad i sju-tusän-tunnor sällnackar har du här att göra, Lill-Otto? Skall du gå i höga kronans tjänst, du som icke är längre än min pipkrats?

— Ja wisst, jag är gruffligt stark; desutom wäyer jag nog snart upp till sex fot. Godt har jag att påbrås, bror min där borta Lång-Gustaf är just icke bland de klenaste och guffar själf sen? Äro wi inte kanske slägt; guffar, som är min egen farbror, och mor har sagt, att han är den ståtligaste karlen näst hertigen wid hela Sveriges flotta.

— Nå, nå Lill-Otto, inte är det just så, afbröt Piken sin fäcke brorson, under det likwäl ett wänligt leende framskymtade mellan de busfiga ögonbrynen. Men om du förhåller dig hyggligt, kan du åtminstone för i dag slippa ombord, och kanske jag will tala ett godt ord för dig hos vår kapten, så skola wi taga dig i tjänst som hönswakt på amiralskeppet. Hä, hä.

— Jag, som will blifwa soldat, skulle iället stoppas i tjänst som hönswakt, utbrast Otto förtrytsamt, under det han reste på sig. Hwad skulle ni krigsmän desutom göra med höns ombord; inte wärpa de wäl, när kanonerna börja smälla? Nej, guffar, nu will J bara narra mig. Matros will jag bli!

— Sakta i backen, pojfe! Först ska' du lära dig krypa och sedan gå. Är du stidlig i det lilla, håller ögonen upp och tar tiden i akt, så kommer du tids nog fram i wärlden, det har jag sagt redan förut. — Men nu duger det icke att söla längre. Stid ut karlar, och rakta tag, så äro wi snart framme. Se så, Lill-Otto, nu äro wi i tjänsten igen, det är därför slut med pratet för denna gång.

Förd af rakta årtag styrde barkasjen ögonblicket därpå ut mot Sweaborg. Medan sällskapet närmar sig sitt mål, wilja wi för en stund taga våra wänner i närmare skärskådande. Båtsman Pif hade redan många år tjänstgjort wid flottan, men likwäl aldrig försummat att hwarannan sommar göra ett besök uppe i Jagersta, där han egde en liten stuga, en ko och ett potatissland alldeles inwid sin swägerskas, nämдемansmors stora

gård. Äfwen denna sommar hade han för några veckor tänkt lämna krigstjänsten och återuppsöka sin lilla, trefliga stuga, som alltid war så fin och löfprydd när Piken väntades. Men så kom krigsbullret emellan och gjorde sträck i räkningen. Ingen fick tjänstledighet utan twärtom sökte man öfweralt att få mera folk till flottan. Från Karlskrona hade redan för ett par månader sedan bud kommit till kommandantstyrelsen på Sweaborg att samla ihop tvåhundra raske karlar till matrosjer och artillerister på flottan. I de skilda byarne uppbadades därför unga karlar, som hade lust att träda i kronans tjänst. Bland desse war äfwen Lång-Gustaf från Fagersta och Viktor Andersson från Åby, hvilka wille ut och försöka krigslyckan. Det war nämligen icke förgäfwes, som de båda ynglingarne under flere somrar hade hört Piken förtälja om lifwet ombord; äfwen hos dem hade nu lusten att se sig omkring i världen waknat. Lång-Gustaf war nog den, som två gånger betänkte sig, innan han beslöt en sak, men hade han engång fattat sitt beslut och som hans sed war, med par ord uttalat det, så stod han bärghast wid det sagda. Mor Anna-Greta på Fagersta hade med ett: „Gud hjälpe oss, wänner, nu går alt på tof, när Gustaf skall ut i kriget“ slagit händerna samman, då Gustaf en söndagskväll för par veckor sedan lugnt yttrat: „Det är bäst I kallar hit skräddar-Tomas, mor, för att rusta ut mig. Viktor och jag äro sams om att taga wärfning“.

Då hade mor Anna-Greta satt sig på fängkanten och börjat storgråta, ty hon wiste, att det war säfängt att genom öfvertalning söka förmå Gustaf att stanna hemma. Ju mer hon tänkte på swågerns hemiska berättelser om hufwudlösa människokroppar och nedblodade skeppsbäck, något som förefom i alla krig, desto ynnigare flöto tårarna. Skulle äfwen hon såsom mången annan moder inom ett par veckor förlora sin raske, förhoppningsfulle son? Det war en swår tanke. Men då steg Gustaf upp, gick fram till modren, lade handen på hennes axel och sade: Gråt icke, kära mor, kanske nog alt går bra, wår Herre kan skydda mig, om han will, och will han icke, så är wäl döden icke swårare, om den i morgon kommer öfwer mig

för god wind, än om den efter några år kommer sakta frysfande. — Sen hade Gustaf gått ut och dröjt borta ett par timmar, men när han återvändt, begynte han genast på ett förståndigt sätt rådgöra med modren, huru utjyslorna under hans frånvaro skulle ställas. Och så war den saken klar.

Jngen på Jagersta hade under den sista weckan hunnit gifwa akt på yngsta medlemmen i familjen, Otto eller Lill-Otto, som han gemenligen kallades. Han hade nu mera än förut fått öföta sig själf. Men hwem frågar efter om fågeln flyger öfwer eller igenom skogen, om den sätter sig i en tall eller en gran! Så äfwen med Otto. Än war han i följe med wallhjonet och korna borta på utängen, än rodbde han långt ut på sjön och metade abborrar wid grunden, för att åter efter en stund i full fart komma ned för tåget på „Bläsjens“ rygg. Otto war ingalunda så liten, att han icke ännu behöft arbeta — i bondens stuga tages hvarje arm tidigt i anspråk — men, oaktadt han wid Michelsmefs fytt 15 år, förstod han ställa så till, att han slapp de tråkiga jyslorna som att grästa på åkern och föra hafsven.

Öfwerakt brukade han wara med både wid wedhuggningen i skogen och slottern på höängen, men war också alltid den förste att sätta sig ned för att hwila eller att skynda åt det håll, där näfwerkonten med wägfosten och mjölkflaskan stodo förwarade. När modren eller den förståndige Gustaf uppmanade honom till arbete, hade han antingen någon rolig inwändning till reds eller också började han berätta långa historier ur sina böcker, som han flere gånger genomläst och därmed slapp han fri.

Jngen gaf som sagdt på gården akt på Lill-Otto, ty hela uppmärksamheten war fästad wid Gustaf, den blifwande soldaten, men hade någon blott förstått att tolka den skälmiska min, som syntes på Lill-Ottos rödblommiga anlete, då man talade om Gustafs resa till flottan och möjligheten af ett krig, så hade man säkert welat göra honom en fråga om hans mening. Men ofrågad teg Lill-Otto nu owanligt nog; han hade sina tankar för sig. Först dagen förrän Gustaf skulle begifwa sig åstad, kom Lill-Otto wid kvällsmålet fram därmed. Han började med att

i wäl walda ordalag tala om, huru roligt det wore att få följa med gossarne till Helsingfors, och där hälsa på guffar Pif. Efter det han en timmes tid pratat hit och dit, hade han wärkligen lyckats aflocka modren tillåtelse att få fara. Swent war då glad, om icke Lill-Otto, han skulle nu ut i frig, hette det. Alla skrattade åt hans plan och så gjorde han själf med, men de sista ord han ropade åt modren, då han jämte brodern stigit i båten, som skulle föra dem till staden, woro: War inte rädd för mig mor, ty om guffar tar mig med, så blir jag sjöman eller soldat!

Sen reste de af. I Helsingfors dröjde de endast en dag, ty Pifens hade lämnat bud i Fagersta-boarnes stadskvarter, att han följande dag skulle komma till staden för att afhemta Gustaf och Viktor. Allt hade nu gått som ämnadt war, och Lill-Otto hade lyckats slippa med på ett hörn, ty att han wille ut till sjöns, därom wiste guffar Pif ingenting. Emellertid befann sig nu, som wi sågo, Lill-Otto, helt trygg i barkassen wid Pifens sida och hwarken Viktor eller Gustaf ansåg sig behöfwa göra någon ursäkt för hans ankomst; de tänkte, han må reda sig bäst han gitter, i morgon slippa wi wäl honom ändå, då han åter måste gå t land. —

Barkassen förd af kraftiga årtag gjorde emellertid god fart. Den hade redan lämnat flere af de högtacklade, swarta skeppsstroswen bakom sig, innan den, styrd af Pifens starka arm, gjorde en swängning åt höger in i sundet mellan Stora Öster-Swärtö och Skanslandet. Här lågo förtöjda amiralskeppet och fyra af de största linieskeppen. De unges i barkassen undran steg altmer, ju närmare man nalkades fartygen. De mörka, himmels-höga relingarna och de swarta kanongluggarna, ur hwilka de hemiska eldgapen hotande blickade fram, förfelade icke att göra sin wärkan. Ännu ett par årtag och farkosten låg förtöjd wid sidan af skeppet „Wasa“.

— Se så, gubbar, klif upp nu för fallrepstrappan, ljöd Pifens röst, så skall jag presentera er för höga kronan.

Man war icke sen att efterkomma uppmaningen, och inom ett par ögonblick befann sig hela sällskapet samladt på däck.

Manskapet på skutan egnade emellertid ringa uppmärksamhet åt de nykomne; hvar och en hade här fullt upp att göra och att döma af bullret under däck tyktes äfwen där råda lif och värf-samhet. Piken uppstälde först på ett led de 16 unga karlarne, hvilka han hämtat ombord, hvarpå han aflägsnade sig, för att åt wakthafwande officeren anmäla om deras ankomst.

Då uppställningen skedde war Gill-Otto icke mera till hands, och Piken syntes alldeles hafwa glömt honom. Pojken hade nämligen smugit sig upp på akterdäck och stannat i betraktande af den stora kompassen i det mesingsmidida nakterhuset. Den förstod han sig ej på. — Han såg sig just omkring efter någon, som kunnat förklara, hwad den stora, swart- och hwitrednade gungande skifwan mände betyda, då i det samma en högreft medelålders man i militärmössa med en grå kappa öfwer ax-larna kom upp för aktertrappan och närmade sig honom. Den där, som har guld på mössan, kan säkert ge mig besked, tänkte Gill-Otto, hvarför han tog mössan af hufwudet och yttrade rasht: Gud beware herr kaptén! Kan kaptén säga mig, hvarför kronans flocka skall ligga där och nicka till höger och vänster? Mor har hängt vår flocka på väggen i främmandekammaren såsom folk brukar; den förstår jag mig på, men den här har ju tappat sina wisare?

— Ja ser du, gubbe lilla, swarade den tilltalade med skälmst min, det här är en annan flocka än som mor har på sin vägg. Den här wisar alltid på samma punkt, men wisar ändå alltid rätt. Det är en kompass.

— Nej, nu will herr kaptén bara narra mig. Jag har nog sett en sådan hos guffar! Hans är icke större än en femskilling och den bär han i sin byxficka, men den här — — —

— Det är nog möjligt, yttrade officeren medgifswande, i det han satte sig ned på en tältstol och synbart road fortfor att betrakta den läde gosjen. Din guffar eger wäl en liten fickkompass, men hvem är då din guffar, gosse?

— Ah, såsom inte herr kaptén skulle weta det, efter som han finnes här! Det är ju naturligtwis guffar Pit, båtsman på konglig majestäts linieskepp „Wasa“, han som nys hämtade

mig och Lång-Gustaf och Viktor och alla de andra ombord; det är han, som står där och talar med generalen.

— Jassa, båtsman Pif är din guffar?

— Ja, och desutom min egen farbror.

— Det är en god rekommendation, ty Pifen är en af mina bästa karlar. Men hvem är då Lång-Gustaf och framför allt, hvarför har din guffar tagit dig med ombord? Kan kan ju icke weta, hwilken timme wi få lyfta ankar och gå till segels.

— Wet herr kaptén, att det är en så lång historia att jag inte nu hinner berätta den, ty om guffar ropar på mig, så måste jag genast gå, desutom wet jag icke, om jag gör klokt i att för någon säga, hwad jag ännar göra, men — om herr kaptén lofwar, att ej tala om för hertigen att jag fins ombord, så —

— Ja, du kan wara lugn, men hwad heter du egentligen?

— Ditto Wilhelm Jagerström eller också kallar man mig wanligen Lill-Otto, för se jag har inte ännu blifwit mycket stor.

— Jag ser det, men berätta widare, jag skall bewara ditt förtroende.

— Nå ja, saken är den, herr kaptén, att jag will bli soldat. Wisst är jag ännu mera ung och kortwäxt, men om jag nu skulle sitta hemma och wänta tils jag bleswe större och äldre, så kunde jag få wänta i många, många år, innan de åter stälde till ett krig för min skull. Därför har jag nu — med lof af mor se — kommit och hälfat på guffar. Jag hoppas att han skall tala godt för mig hos hertigen, så att jag får stanna ombord. Hwilken plats jag möjligen kan få, wet jag ännu inte, fast — tillade han dröjande, under det han förlägen töjde på sin högra rockärm — guffar sade wist, att jag kunde få börja tjänsten som hönswakt på amiralskeppet. Jag wet dock icke, om jag skall gå in därpå. Wet herr kaptén, om man från hönswakt kan bli general? frågade han plötsligt och såg upp.

— Ja, det tror jag godt, swarade officeren skrattande, och om jag också för ögonblicket ej kan nämna någon, som sålunda börjat sin krigarebana, kan du ju wara den förste. Men, tillade han, om nu Pifen icke kan skaffa dig hönswaktarens slän, hwad ännar Lill-Otto då taga sig till?

— Ja, det wet Käll-Otto icke ännu, swardade denne brydd, men kanske herr kapten will tala ett godt ord för mig. Jag lofwar att wara lydig i tjänsten och kwick i wändningarna, så att herr kapten får heder af mig.

— Bra, min gosse, låt se att du håller ord. Kom nu så skola wi tala med guffar Pif. — Officeren steg upp och wandrade åtföljd af Otto midskepps, där båtsman Pif med förwånad uppsyn wäntade hwad som nu skulle blifwa af.

— Hör hit, båtsman Pif, yttrade officeren, jag har nysgjort befantskap med yngste mannen i höga kronans tjenst, på extra stat ansälde hönswaktaren Otto Wilhelm Jagerström.

— Hwad, ers excellens, den dumma pojken har wäl icke berättat — —

— Jag känner till hela historien, Pif, och jag tror det finnes godt gry i gosjen. Tag nu hand om honom, till dess wi i morgon få fända honom till amiralskeppet. Jag will skrifwa ett par rekommenderande ord till min wän, förste löjtnanten Axelsson. Men — yttrade officeren, hwilken wi för våra läjare föreställa som sjelfwa befälhafwaren på linieskeppet „Wasa“, grefwe Baltzar Horn — jag ser, att Piken dröjde något länge i staden. Det war wäl Helsingfors-töfserna, som icke wille släppa den sagre Piken. Nå ja, ingen skada skedd, då Piken ej alldeles blef tillfångatagen. Jarwäl så länge, Käll-Otto, jag skall på afstånd följa dig och se, huru du artar dig och huru du stiger i graderna.

Officeren nickade och lämnade Otto allena med hans förwånade guffar.

— Ja du är mig en wacker fogel, Otto, som så där utare krus flyger på sjelfwe befälhafwaren; det synes nog att du aldrig warit utom bondlandet. Den här gången gick det ändå an, efter som hans excellens tyktes hafwa upptagit dig i nåder och will skaffa dig plats. Men nästa gång kan det, om du är framfusig, gå på annat sätt. Se hit, hwad tror du att det här är för något?

— Bara en ända, wet jag, som hör till riggen!

— Ja, men det finnes äfwen sådana ändor, som bara höra

till ryggen. Och jag vill på förhand underrätta dig, att man med de ändorna som inslag väfwer ett tyg med blått som ränning.

— Den väfwen vill jag inte wara med om.

— Ja, det tror jag nog. Se så, kom nu gudsonen min, så skall jag föra dig och de andra litet omkring på skutan, så att ni blifwa hemvarma här.

Både Gustaf och Viktor blefwo nu tillkallade, och för sina tre stybbslingar höll därpå Piken, som riktigt kände sig på eget botten, ett långt föredrag, om alla de främmande föremål, hwilka det stora örlogsskeppet gömde inom sina relingar. Swad som däremot rörde rigg och skrof, det kände hans åhörare sedan gammalt. Piken hade nog själf warit i tillfälle att pröfwa, att hurtigare skäringsfar än hans brorborn icke funnos i Jagerstrakten. De förstodo wäl sköta roder och skot.

Ett par timmar efter barkassens ankomst uppfallades hela det nywärfwade manskapet på däck, där de mönstrades och inskrefwos i rullorna. Af hwar och en frågade man, huruwida han wille tjäna som matros eller artillerist. Lång-Gustaf walde det senare; han tyckte, att när man engång gifwit sig i krigstjänst, så war det wäl ärorikast att få passa upp kanonerna; sköta segel kunde man ju äfwen under fredstid. Emedan tillräckligt artillerister funnos på „Wasa“, men däremot på amiralskeppet ännu behöfdes 4 sådana, war Gustaf för sin längd och sin kraftiga kroppsbyggnad den, som främst kom i fråga wid besättandet af dessa platser. Båtsman Pif war till en början icke rätt med om saken, ty han hade hälft sett, att Gustaf stannat i hans närhet, men så kom han ihåg, att Lill-Otto skulle få plats på amiralskeppet och då kunde det wara godt, att äldre brodern war till hands och höll öga på honom. Viktor, mera blyg och osäker, föredrog att såsom lättmatros stanna på „Wasa“, där han i Piken egde åtminstone en bekant bland alla de främmande människorna.

Lill-Otto, han stod bedröfwad och såg på, huru de andra uppmättes och nunrerades; förgäfwes wäntade han att någon skulle fråga efter hans längd, eller om han önskade blifwa inskrefwen som matros eller artillerist. Hans namn fans icke upptaget i rullan bland de andra. När mönstringen war slut och Piken

ytrat några uppmuntrande ord till honom, återwände dock snart hans goda lynne, och wid nedgåendet till Piskens ruff sade han:

— Guffar, för mig blef ingen annan nummer öfrig än O!

— Ja, trösta dig med den, sa' guffar.

Nedkomna i Piskens lilla hytt, bad gubben sina tre unga wänner taga plats. Han wille efter en stund traktera dem med en mugg kaffe, och tillika göra dem bekanta med två af sina äldre kamrater. Saken war nämligen den, att först med morgondagen tjänsten skulle börja för de nykomne; de kunde därför efter godtfinnande använda återstoden af dagen. Pisen aflägsnade sig därpå, för att ombesörja trakteringen och kalla de andra gästerna. Gustaf och Viktor togo emellertid plats på Piskens lista, under det Otto fann det bekwämare att krypa upp på guffars bädd. Han war helt nyfiken på det som komma skulle.

Några minuter förgingo innan Piskens skäggbeprydda ansigte åter syntes i den låga dörröppningen. Gubben, bärande en kaffepanna och tre muggar, efterföljdes omedelbart af två andra krigsbuskar, hvilka han för de unga uppgaf vara underofficer Heikkinen och soldat Bärgefält. Man hälsade och placerade sig så godt utrymmet medgaf kring den rykande kaffepannan, hvars innehåll af Piskens wana hand fördelades åt de närwarande efter rang och wärdighet. Lill-Otto uppe på bädden fick sista muggen, men innehållet måste icke riktigt ha smakat honom, ty då han räckte muggen tillbaka, yttrade han sakta:

— Det war grutstarkt kaffe, guffar, har ni alltid sådant ombord?

— Ja, starkt ä' det, godt ä' det och billigt ä' det, svarade med ett af sina älsklingsuttryck Pisen skrattande. Helt säkert skulle hvarken denne eller någon af hans båda äldre kamrater haft något emot att wid sidan af kaffetären få sig en tår „starkt“, men något sådant fanns ej, och det hade icke heller stämt öfwerens med ordningsreglerne ombord. Någoting tillätet bäst, som likwäl ej war att förakta, kunde dock Pisen traktera sina gäster med; han framtog ur byxfickan en wäldig rulle tuggtobak, bet af ett stycke och bjöd den färsta rullen åt Bärgefält och Heikkinen, hvilka följde hans exempel.

— Se så, gubbar, började Piken, nu då vi äro barlastade, kunna vi en liten stund räsönnera om frigsaffärerna. Hvad hörs det Bärgefält? Du, som är stationerad på amiralskeppet, kan väl berätta något från stora världen.

Den tilltalade rätade ut benen, ströf upp de fintvinnade mustascherna och svarade med skarp svensk brytning:

— Det förstås att jag känner till det där. Ni wet väl till att börja med att kriget är förklaradt.

— Nej, hvad säger du!

— Bara fanningen, jag wet från säkert håll, att hertig Karl redan i förgår fick underrättelse därom jämte order att löpa ut, för att genast söka upp den ryska flottan.

— Svarför tusan ligga vi då här och låta ryssarne för andra gången gå fria? utbrast båtsman Pih häftigt. Jag kommer nog ihåg på hitresan från Karlskrona, huru jag knöt näsven i byrstickan, när vi på höjden af Dagerort den 22 juni mötte en ryfsk eskader om 4 skepp på väg till Medelhafvet, men icke fingo knäppa till den. De saluterade helt artigt för oss med lösa skott, och vi fingo icke svara med skarpa, ty hertigen hade fått konungens uttryckliga befallning att icke öppna fiendtligheterna. Så fingo de fara i fred.

— Ja, inföll Bärgefält, hertigen hade nog gärna börjat kriget, men han kunde det ej; jag såg med egna ögon, huru han i vredesmod slungade hatten i däcket, så att plymerna dansade omkring.

— Ah tusan, gjorde han det, menade båtsmannen, jag känner nog som gammal sjögast, att hertigen är rätte mannen att föra befälet öfver en flotta, men, efter som jag också wet, att han och konungen ej äro riktigt sams, så trodde jag, att han icke wille vara med om ett krig som konungen längtat efter.

— Ja, yttrade Bärgefält betänksamt, det hade nog varit klokast, om konungen icke gripit till svärdet. Swem tänker han väl skall vinna segrar för hans räkning? Hans goda wilja räcker icke ensamt till. Nog fins det ju trupper i Finland, men om soldaten skall slåss, måste han få ut sin lön, få magen mätt och ha kulor och frut tillräckligt. Huru tror ni väl, att det är

bestäldt med allt detta? Jo, penningar finnes det icke mera än några tusen skillingar i krigskassan, förrådena i magasinerna räcka icke ens ett par veckor, och wapen och ammunition fattas på alla håll.

— Men hvarför har man icke rustat sig bättre? vågade Gustaf fråga.

— Fråga den som wet, svarade Bärgefält med högljudd stämma. Kungen har börjat kriget, emedan det nu passat för honom. Han tror att turkarne, med hvilka han slutit förbund, så skola gifwa ryszarne fullt upp att göra i söder, att svenskarne få fria händer i norr. Men jag spår, att ryszen kommer att reda sig. Skulle åtminstone konungen hunnit skaffa sig hjälp eller penningar från något jäkrare håll, men det har icke skett, ty jag wet att han förgäfwes i fjol höstas reste till Köpenhamn och lockade sig för dansken. Denne bet icke på kroken. Dansken will lefwa i fred med Ryssland. Icke håller hafwa underhandlingarna med England ledt till något resultat. Det ser därför mörkt ut. Men därtill kommer ännu en sak, gubbar, tror ni att konungen egde rätt att börja kriget?

— Ja wisst, svarade Pil, Gustaf III är wäl icke Sveriges konung för ro skull håller. Jag kan wäl förstå att det käns litet lefsamt för de fina garnisonsofficerarne att lämna balerna och de sagra fröknarna, för att i stället tråda dansen med ryszen, som konungen för deras räkning bjudit upp; därför så murre de nu, när det gäller. Bärgefält tyckes äfwen hafwa blifwit smittad af det där underliga misnöjet, som wärkligen lärer wara mycket spridt, efter som han kan göra frågan, om konungen eger rätt att börja krig.

— Jag wet nog hwad jag säger, svarade Bärgefält högdraget. Konungen har icke rätt att börja anfallskrig, regeringsformen af år 1772 stadgar uttryckligen, att det tillkommer ständerna att därom afgöra. Denna sak hade nog konungen bättre reda på än ni tyckes ha det, ty han har ställt så till, att det ser ut som om wi nu hade ett försvarskrig; det heter ju att ryszarne börjat lefen. Och huru har detta tillgått? Jo, man bestälde ett par dusin ryska uniformer hos skräddaren Lindholm

i Stockholm och fläbde dessa på några bonddrängar, hvilka sedan på order af öfwerste Gafser stälde till ett litet frigspektakel borta wid gränsen i Sawolaks. Och sålunda hafwa rysarne brutit freden, ha, ha!

— Gut Bärgefält, den där historien är en förbannad lögn, hoppspunnen af konungens fiender, utbrast Piken och slog näsven i bordet, så att muggarna på bordet och Lill-Otto på bädden hoppade upp. Jag wet nog, Gud nåde så wisst, att vår gode kung Gösta eger många motståndare och belackare, hvilka för egen fördel skulle wilja draga skam och skada öfwer riket. Och hvarför, jo, emedan Gustaf III wågat göra slut på adelsregimentet under frihetstiden, det är detta som alt fortfarande stöder dem i näsan. De höga herrarne såge hälsst att Gustaf III wore en lika beskellig och medgörlig herre som salig kung Adolf Fredrik, så att de efter godtfinnande finge styra och ställa, men nu är vår kung en karlskarl med egen wilja, som — —

— Jätter sig öfwer lag och rätt, inföll Bärgefält spetsigt. Eller hwad menar, Pik, om försäljningen af prästaämbetena och inrättandet af kronobrännerierna?

— Ach, icke tycker jag lika litet som någon annan, att det war klokt att förbjuda husbehofsbränningen och inrätta regala brännerier, swarade båtsman Pik förtretad, men det är en sak som icke rör soldaten och officeren. De ha icke att rasonnera utan strida då kriget brutit ut. Skulle jag icke, oaktadt ditt gemena skräslande, känna dig, Bärgefält, som en tapper kamrat när det gäller, så Gud fördöme mig, om du eller någon annan i min ruff finge tala illa om konungen. Alla wiljen I blott klandra, edra stackare!

— Nå, nå, båtsman Pik, icke woro mina ord så illa menade, men det måste du nog medgifwa, att det funnits anledningar till missnöje mot regeringen.

— Ja, och du och jag och Heikkinen med Lill-Otto som ordförande skola kanske sitta till doms öfwer konungen. Det är just wackert, utbrast Pik förargad och steg upp. — Hwad säger du Otto till alt det här?

— Efter som guffar gör mig en fråga inför de andra her-

varne, så vill jag svara, att i mina böcker kallas den man, som lämnar sin kung i sticket, en förrädare! Guffar har lärt mig, att man näst Gud, mor där hemma och fäderneslandet, skall älska konungen och det gör jag, fastän jag aldrig sett honom.

— Bra pojke, håll ut med det, så har jag heder af dig, svarade guffar belåten. Af Ottos ord kommer jag ihog, att det bland de svenska officerarne funnits en så rar gosse, att han lämnat Gustaf III:es tjänst och kilat öfver till de rödhyade rysjarne.

— Riken menar väl öfverste Göran Magnus Sprengporten — inföll nu den fåordige Heikkinen — han, som för två år sedan fick tillåtelse att inträda i rysk tjänst.

— Ja, just samme karl! Jag wet nog att Heikkinen, som tjänat wid Sawolaks-brigaden håller af honom, ehuru han bragt din bror i olycka, men lika godt, jag sjunger ut min tanke om Sprengporten och den lyder så här: den man, som blir mankerad för att konungen icke är ut och är in ger honom nog penningar till onödiga utrikesfärder, utan harmsen wänder ryggen åt fäderneslandet, han är icke mycket wärd! Wet ni, sjöguttar små, jag får riktigt „magawändo“, som det heter på ärlig nyländska — måste därför ta mig en ny bus — bara jag tänker på Sprengporten och sanna mina ord, att icke många wedor skola förgå, innan wi få höra af honom. Han bringar ofärd, twi tusan! Om lyckan är god, så blir det han, som anför rysjarne.

— Riken ska' inte vara stygg mot min gamla öfverste, inföll Heikkinen. Jag wet nog att Sprengporten aldrig kommer att uppträda i kriget mot Finland; detta land will han ingenting illa, twärtom har han uppgjort stora planer, hwilka skola gagna det.

— Eller skada det, yttrade Riken, endera blir det och därmed punkt! — Men nu hafwa wi nog länge språkat om politiken, hwarpå mina småguttar icke mycket förstått sig, wi skola nu litet tala om tjänsten ombord, så att de få weta hwad de hafwa att rätta sig efter.

Härom woro alla ense och nu började de tre äldre männen att ifrigt berätta för de nykomne, huru desse borde sticka

sig, hvarwid de spädkade sina berättelser med prättiga exempel ur den långa erfarenhet de i kronans tjänst förvärfvat.

innan det lilla fällskapet skildes åt hade mer än en timme förgått. — Kvällen kom. —

Lill-Otto hade hufvudet fullt med en massa brokiga föreställningar och kunde på länge icke somna. Swad han drömde, weta wi ej, men säkert är, att guffar följande morgon beflagade sig öfwer att Lill-Otto bogat honom som en wilde.

II.

I elden.

Dagen efter de i det föregående skildrade händelserna togo Gustaf och Otto affed af sin farbror och begåfwo sig till amiralskeppet. Den förre fick sin plats bland de öfriga artilleristerne, under det att Otto lämnades i kockens wård. Båda bröderne underwifades hwar på sitt håll.

Icke många timmar hade förgått efter deras ankomst ombord, förwan wi finna Otto, utrustad med ett stort förkläde, i full sjsfällning med att i små, fyrkantiga tärningar sönderskära kokad lefwer för de hertigluga tycklingarnas räknig. När portionen war färdigt anrättad, wandrade han med wigtig min upp på förbäck och inlade födan i den höga hönsburen af målade träspjälor.

Sålt hade han nu stannat uppe, men kocken ropade i det samma åter på honom. Denne hade nämligen snart nog märkt, att Otto war mycket begriplig och kwick på foten, hwarför han tog honom, icke blott denna utan äfwen de följande dagarna, helt och hållet i sin tjänst. Detta war alt en liten misräknig för Lill-Otto, ty han hade hwarken tid att tala med sin broder eller äse exercisen med kanonerna; saken stod emellertid ej att hjälpa.

Twå dagar hade förgått.

Allt ännu låg flottan kwar utanför Sweaborg. Man undrade allmänt, hwarför hertigen dröjde att gå ut till haf.

Samtidigt då solen för tredje gången efter gossarnes ankomst ombord höll på att sjunka ned i hafwet i wester, syntes en prackfullt utfirad, mindre gigg komma från staden och med stor hastighet styra raft på amiralskeppet.

Inom tio minuter stod Gustaf III:es höga gestalt på däck. De lifliga, klara blå ögonen blygtrade under det han mönstrande hälsade de framstyndande officerarne och häftigt frågade efter hertigen. Att döma af hans mörka uppsyn och den otåliga åtbörd, hvarmed han slog upp sin wida mantel, syntes att monarken war wred.

Han gaf sig icke häller tid att inwänta brodern, utan begaf sig med långa steg återut och skyndade ned under däck. Med hwilka ord de höga bröderna här tilltalade hwarandra, wet man ej, säkert är att Gustaf på det häftigaste förebrådde hertigen för dennes försumlighet att ej lyda order och befalte honom att genast lyfta ankar. Hertigen säges hafwa urkuldadt sig och welat nedlägga befälet, hwilket konungen dock afböjde.

Efter en half timmes wistelse ombord begaf sig den sistnämnde åter till staden.

I samma ögonblick den kungliga giggen satte sig i rörelse syntes ett nyfikat, solbrändt pojksansigt titta fram bakom hönsburens spjälkar. Jungen lade märke härtill, men från den stunden kunde Lill-Otto skryta med att med egna ögon hafwa skådat konungen. — —

Den 17 juli war inne. Tre dagar hade stora flottan redan styrt ut på hafwet. Under det skeppen med sakta fart kryssjade upp mot vinden, hade man wid middagstiden hunnit farwattnen norr om Högland.

Uppe i märsen hölls skarpt utkik, ty man wäntade i hwarje ögonblick att få se masterna på de ryska fartygen dyka upp i öster. Allt war klart till strid; öppna ammunitionskistor stodo uppradade wid kanonerna och uppe på däckens lågo änterhatar, bössor och huggare färdiga att begagnas.

„Seglare i öster“, ljöd plötsligen ropet från en af märskogarne. Med flaggor gafs signal från amiralskeppet att de öfriga fartygen skulle hålla sig samlade, ty för förlig wind syn-

tes inom kort den ryska flottan komma seglande ned på dem. Snabbare än man beräknat närmade sig de fiendtliga fartygen på en linie.

De swenska skeppen befunno sig ännu delwis spridda och hade icke lyckats ordna sig, förrän det första dofwa kanonskottet ljöd från ett af de ryska fartygen. Detta war tecknet för dem att stanna; de gjorde nu halfwändning åt höger, så att de från sina breshidor kunde lossa fulla kanonskott. Swenskarne woro icke häller jena att svara, då de efter en liten stund fått sin linie utwecklad. Striden war snart i full gång.

Man kan få en föreställning om dundret, då man betänker, att från swenska flottan omkring 1,300 kanoner sände sina dödsbringande hälsningar till de ryska fartygen, hwarifrån icke mindre än 1,450 eldgap svarade på samma sätt. Den alt mera swaga vinden kunde icke hindra ett tjockt moln af feutrök att tungt lägga sig öfver scenen.

Ordningen i linierna bröts mer och mer; på skilda håll försökte man att tränga hwarandra in på lifwet. Det ryska amiralskeppet, — en wäldig seglare förande 114 kanoner — styrde åtföljdt af ett annat fartyg ned på det swenska, för att sålunda få det mellan twänne eldar. Det gälde nu att se upp.

Sönderskjutna rår och stänger betäfte redan däck. De färade jämrade sig och bådo om hjälp. Fältfärdarne skyndade att nedbära dem i lasaretsrummen, för att de ej där uppe skulle ligga i vägen; men mycken tid hann man ej egna dem.

På akterdäcket stod med kommandostaf i handen högrest hertigen, obekymrad om de talrika kulor, hwilka nedföllö i hans närmaste omgifning. Se där borttog en hufwudet af en matros, som på ett par alnars afstånd från honom höll på att wräka i sjön en fönnersplitråd märstång, här åter tumlade ett par matrosar omkull af det häftiga lufttrycket, som en förbifusande kula framkallat. Artilleristerne wid däckskanonerna arbetade så att swetten rann i strömmar. För att hindra kanonerna, hwilka genom det oafslätliga skjutandet blifwit starkt upphettade att sprängas, begöt man dem alt emellanåt med watten.

— Se upp där, gossar, och knäpp hårdt till rysken, när

han åter vänder bredsidan till, kommenderade hertigen åt de fem närmast stående karlarne, hvilka nys slutat ladba sista kanonen på babordsidan.

Man väntade ett par sekunder.

— Fyr, ljöd det, och med ett väldigt brafande sjönk bogsprötet på det ryska amiralskeppet i hafvet. En windpust förde för ett ögonblick röken åt sidan och man kunde se, huru rysarne med sina nyor försökte afhugga tågen, hvilka ännu förenade bogsprötet med skrofwet. De lyckades äfwen häri, och inom några minuter summo de båda stora linieskeppen på några fammars afstånd från hvarandra.

Swenstarnes styrbordsfida hade det andra ryska skeppet närmast sig. Ja dess manskap hade redan engång försökt äntra, men blifwit tillbakaslaget med blodiga hufwid. Det war icke möjligt att signalera andra fartyg till hjälp; hwar och en war upptagen på sitt håll. Ännu ett ögonblick och de båda ryska fartygen, hvilka ansatte swensken, skulle hafwa tagit honom, då i det samma en fruktansvärd salswa ljöd från babordsidan. Det mindre af de ryska fartygen, träffadt i wattengången af flere skott, wände sig på sidan och sjönk inom några minuter.

Det war „Wasa“ och „Wiking“, hvilka i sista stunden kommit hertigens fartyg till hjälp. Med ett högt hurra hälsade sjömännen på „Wasa“ de våra.

— Bra, mina gossar — utropade grefwe Horn — ännu en salswa till, så få de nog — — —

Han tumlade ned på däckets i sitt blod. En förlupen böjskula hade gått grefwen genom ena lungan. Ett par matrosor skyndade att resa upp sin älskade befälhafware. Han lefde ännu och i det han höjde sin knutna högra hand, ytrade den tappre krigaren med tydlig stämma till sin närmaste man i befälet: „Du skall swara mig inför Gud, om du stryker slag!“

Piken och ett par matrosor hastade att med tårar i ögonen bära ned grefwen i kajutan. Nuom en half timme hade den tappre för alltid slutat striden.

Uppe på däckets fortsattes den med oförminskad kraft. Skoteten bligtrade och jopade fiendens däck.

Ändtligen fick man något andrunt, sedan man fått rysarne från lifvet. Kanonaden forsfattes dock ännu på längre afstånd.

En kula genomborrade det svenska amiralskeppets reling, tog wägen midt igenom hönsburen och ut genom andra sidan. Några af burens bewingade inwånare dödades och de återstående försummade icke att begagna sig af friheten. Under högt facklande flögo de öfwerbord. Om de därwid alla omfommo eller ett par flögo i rysens gryta, känner man icke, säkert är att buren inom ett ögonblick war tom på fjäderfä. Deras wäktare war icke till hands, och föga nog hade Lill-Otto kunnat skydda sina undersåter för så farliga gäster som kulorna woro.

Sex fulla timmar warade striden, innan rysarne mot kl. 7 e. m. började draga sig tillbaka. Emedan man å ömse sidor gjort icke obetydliga förluster och manskapet war uttröttadt, hade man ej längre lust att fortsätta den blodiga leken. Swardera parten hade af motståndaren tagit ett fartyg, men desutom hade svenskarnes kuler gjort fem af de ryfka skeppen redlösa. De våra woro därför på winsten och hertigen hade beslutit, att följande dag förnya striden, men kunde icke fullfölja sin plan, emedan flottan ej mera egde tillräckligt kuler och krut. —

Först sent på kvällen kunde man beräkna de skador man lidit. Den ena efter den andra af de olika fartygens befälhafware kom ombord å amiralskeppet, för att aflägga rapport öfwer det tillstånd hwari hans fartyg befann sig, och huru många stupade och sårade funnos ombord.

Bland de sista som insunno sig war flaggkaptenen å „Wasa“. Det war en lång lista, upptagande de dödas namn, han medförde; främst härå stod befälhafwarens å „Wasa“ grefwe Baltzar Horns namn.

Hertigen syntes djupt uppskafad emottaga denna underrättelse, ty han wiste, hwad han för några timmar sedan hade haft Horn att tacka för. Utan dennes anfall på ryfka amiralskeppet, hade kanske hertig Karl i detta ögonblick varit rysarnes fånge.

Inom några minuter hade nyheten om grefwens död spridit sig bland manskapet och äfwen nått Lill-Otto.

Detta war ett hårdt slag för honom; han hade så mycket hållit af grefwen, som talat så vänligt med honom och skaffat honom en plats. Då Lill-Otto märkte att tårarne började komma fram, kröp han högt upp på wedtrafwen utanför kabysfen, och gömde sig där. Det kändes bittert för honom, att redan hafwa förlorat sin beskyddare och höge wän. Han hade hoppats, att grefwen skulle hjälpa honom fram i wärlden och nu war denne redan borta. Och så suckade Otto och stödde sitt hufwud mot ett wedträ. Men det war blott ett ögonblick, som denna själfwiska tanke, att grefwens död krossat hans hopp på befordran, beherskade honom. Han förstod nog, att en så tapper mans bortgång afwen war en stor förlust för konungen.

Ja, grefwen låg död, dödad genom en kula; det war riktigt hemskt! Otto knäpte till rocken och lade armarna skyddande i kors öfwer bröstet. Underliga gingo nu hans tankar. Det nedblodade däckets och de många sårade tykte han sig åter se. Nästan war han rädd. Men i det samma kom han ihåg, hwad mor brukade säga att man skall göra, när man har onda tankar och därför knäpte han ihop sina solbrända händer och läste halfhögt „Gud, som hafwer barnen kär“. Nu kändes det lättare. Otto klef rasht ned från wedtrafwen och wandrade upp för att söka reda på sin bror.

Denne fann han nedswärtad och swettig med några kamrater spola däckets. Ordning och skick skulle nämligen så fort som möjligt åter herka ombord. Endast ett par ord wärlades emellan bröderna. De förwispade sig blott om att ingendera under drabbningen erhållit sår.

Andra dagen gafs wid 10-tiden på förmiddagen signal att åter styra kosan till Helsingfors, hwarför wi inom kort finna hela flottan för en sakta ostlig wind falla undan mot sitt mål. De af fartygen, hwilka genom förlusten af flere segel och vår sköto dålig fart, blefwo snart efter, men man fruktade numera ej att de skulle utsättas för anfall af rysarne. Dessa hade förmodligen kryssat upp mot Kronstadt, för att här få sina skador botade.

Nedan syntes toppen af den röd- och hwitstrufna båken på

Gråhara sticka upp wid horisonten, då taktmässiga trumhwirlar ombörd på amiralskeppet läto höra sig. De betydde: „alla man på däck“; hertigen ämnade själf hålla mönstring. Snom en kwart timme stod manskapet uppställdt i ordnade led. Swar och en intog samma plats, som han innehafte wid mönstringen dagen före slaget. De dödas och särades platser fylles af ingen. Det war därför icke under att hertig Karl, då han i full amiralsuniform uppsteg på däcket, med allwarlig blick såg de många luckorna i leden. Särdeles hade de ryfka kulorna minskat antalet af artilleristerna; af skaran, hwilken haft till uppgift att betjäna de två första kanonerna på babordsidan, återstodo blott tre män.

Hertigen stannade och yttrade långsamt:

„Mine tappre sjömän! I egenskap af befälhafware för hans majestäts, min höge broders flotta, tackar jag eder för den tapperhet, det mannamod ni lagt i dagen under gårdagens heta strid. Våra fiender, de omilde rysarne, hafwa storligen fått röna, att swenska och finska armar ännu förstå att bruka wapnen. Det är en outplänlig gloria ni wunnit och alla landsmän i Sveriges hela rike skola med af glädje fylba bröst er kända detta. Det är äfwen mig ett stort nöje att kunna instämna häri. Officerare och soldater, alle hafwen I wäl uppfyllt eder plikt. Er förtjänst är det, att wi som segrare återwända hem. Wi hafwa tillfogat den ryska flottan en så betydande förlust, att den ej widare under detta krig kan göra oss nämnwürdt ondt. Sedan wi i Sweaborgs hamn reparerat våra skador, gå wi åter ut för att uppsöka och fullständigt tillintetgöra den. Ännu engång, tack mine tappre sjömän, och nu ett lefwes för Sverige och konungen!

Ett kraftigt hurra blef swaret på hertigens uppmaning. Denne wandrade därpå omkring på däcket, under det han än till den ene än till den andre af befälet yttrade några wänliga ord. Äfwen flere af de äldre sjömännen, hwilka hertigen personligen kände, tilltalade han wänligt. Längst förut sutto några lättfäradade, hwilka med armen i band eller bindel fring hufswudet wäl kunde röra sig, men dock woro urståndfatta att tils widare tjänst-

göra. Hertig Karl frågade flere bland dem huru de befunno sig och lofwade dem belöningar då de kommit i land. Redan ämnade hertigen wända ryggen åt denna grupp, då hans uppmärksamhet fästades af en liten figur, som med mösjan i hand stod orörlig i frontställning och käft blickade upp mot honom.

— Hör hit, lille man, är kanske också du färad? Hvad tjänst kan wäl du innehafwa här?"

— Tjänst hafwer jag haft, ers Höghet, svarade den tillfrågade med en lätt darning på rösten, men se den tog slut i går förrän striden tog slut. Nu är jag ledig igen och kan befordras.

— Så, hå, gubbe lilla, hvad för en tjänst har du haft, som så med ens blef afbruten. Har kanske wår lock slagit dig med sleswen på fingrarna och fört bort dig, eller — —

— Nej, ers Höghet, svarade Lill-Otto blosfande röd. Det har han icke gjort, och om så stett, hade jag slagit wärre tillbaka såsom man brukar både under krig och fred. Min tjänst är därför slut att min trupp blef ihjälskuten, icke så mycket som en winge däraf finnes mera i behåll.

— Är du tofig pojke, din trupp — — —

— Ja, wet då inte ers Höghet, att den stora ryska kulan tog bort dem allesamman, både höns- och tupptycklingarna. Ja, Gud hjälpe dem! Här stod buren, som ers Höghet minnes; kulan slog sönder den och bitarna kastade jag behändigt öfwerbord, för att man icke mer skulle lappa ihop dem och kanske laga en ny bur åt nya höns. Är jag icke nu med rätt fri från den tjänsten, goda ers Höghet?

Den allvarsamme hertigen kunde ej låta bli att draga på munnen åt den storordiga gossen och svarade:

— Du har rätt, pojke, din trupp är dödad och du saknar befattning; hvad skulle du nu önska?

— Bli riktig soldat, svarade Lill-Otto glädtigt och tog ett steg framåt.

— Du soldat! Nå ja, du hinner wäl wäga, men hwem kan rekommendera dig, war du tapper i striden? Främst i elden för de dina gick du ej, ester som du är ofskadad?

— Ers Höghet war själf den tappreste och är ofskad; det beror bara på turen, men ers Höghet skämtar med mig, för att jag varit hönswakt, den platsen fick jag mot min wilja. Hade jag blott min höge beskyddare, grefwe Horn, här, så skulle han nog tala godt för mig, ty det lofwade han göra. Men han är död, suckade Otto och sänkte hufwudet.

— Det war en god rekommendation en så tapper man, som grefwe Horn, gaf dig. Känner för öfrigt någon annan dig?

— Båtsman Pit på „Basa“ är min guffar, där står Gustaf, bror min, och sen så ja' — ännu en — att jag är en bra gosse.

— Hvem war det?

— Öfwerherrn i köket.

— Jafå, wår kock, jag hade således rätt i att du hörde till hans folk, men det är nog. Du är utnämnd till rekryt wid artilleriet. Farväl!

Hertig Karl wände sig till en närstående officer och wandrade bort. Efter ett par minuter gafs tecken med trumman att upplösa leden.

Glad som en spelman sprang Otto att åt sin bror och sin wän öfwerkocken berätta, hwilken stor ära i dag wedersfarits honom. Nu stod äfwen han i kungens tjänst!

III.

I kungens tjänst.

Fyra händelserika weckor hade förflutit efter slaget wid Hogland.

Det första segerruset war länge sedan förbi. Nu bedömde man striden helt annorlunda än i början. Ja, man sade till och med att de swenska wapnen här lidit ett nederlag; den största delen af den ryska flottan hade ju i god ordning kunnat draga sig tillbaka och någon tid därpå hade den förstärkt lupit ut och

lagt sig utanför Sweaborg, hindrande de swenska fartygen att segla ut.

Hela den storartade plan konungen uppgjort för kriget hade han blifwit twungen att öfvergifwa. Afsigten hade nämligen varit, att swenska flottan först skulle slå den ryska och därefter på södra stranden af Finska wiken landsätta en del af trupperna, hvilka samtidigt med hufwudhären, som tågade norr om wiken, skulle anfalla Petersburg.

Gustaf III omfattade därför en ny plan, hvilken gick ut på en eröfring af närmaste ryska gränsfästning Fredrikshamn. Landthären under befäl af general Armfelt hade redan för några veckor sedan gått öfwer gränsloden Rymmene-elf och lägrat sig wid Husula. Wid Summa stod en mindre trupp under Gustaf Mauritz Armfelt, en brorson till den förstnämde. Den 3 augusti hade både dessa härskdelningar fått befallning att rycka an mot Fredrikshamn. Från sjösidan skulle fästningen angripas genom öfwerste Andarswärd, hvilken för detta ändamål tagit ombord 6,000 man på skärgårdsflottan. Företaget blef dock icke utfördt, ty innan han under samvärkan af de andra truppdelningarna kunde skrida till stormning, fann konungen för godt att draga sig tillbaka. Det war också hög tid, ty utom att brist förefans på lifsmedel och wapen, hade bland arméns officerare ett swårt missnöje wunnit insteg. Ja, fullt uppror höll på att bryta ut! Det swenska befälet, som hållre stannat hemma i Stockholm och där tagit del i partigrälen wid riksdagen än det welat utfätta sig för beswärligheterna af ett fälttåg, klagade öfwer krigets orättmätighet, såsom börjadt utan ständernas hörande, och de dåliga förberedelserna.

En del af de finländska officerarne sjöngo äfwen samma wisa, men desutom hade många af dem mera djuptliggande orsaker till owilja mot Gustaf III. Saken war nämligen den att den sådd Göran Magnus Sprengporten, „konungens fiende och Finlands wän,“ gjort under sin tidigare wistelse i landet nu började nå sin mognad. Hans fagra ord och lyfande löften om den ärorika framtid Finland hade att wänta, ware sig som egen stat eller i förbund med Ryssland, och alla de personliga förde-

lar, hvilka skulle tillfalla dem, som bidragit till den stora planens förvärfliande, hade förbländat rätt många. Särdeles hade Sprengporten bland de yngre officerarne med mindre god utsig till snabb befordran vunnit många anhängare och hans närmaste förtrogne Jägerhorn, Klicke och Otter, alla tre adjutanter hos general Armfelt, bjödo kraftigt till att öka deras antal.

Det var redan långt lidet på aftonen af den 22:dra augusti och det såg ut att vara ännu senare, ty tunga, gråa moln hade fullkomligt dolt aftonrodnaden. Mulet hade det varit hela dagen, nu började det småregna.

Geiffilätorpet, som låg ett par stenkast från landsvägen, kunde man icke mera urskilja därifrån. De höga furvorna gömde fullkomligt emellan sina stammar den lilla stugan. Om icke en sakt röf långsamt höjt sig ur den söndriga skorstenen, hade man kunnat vara vis på att ingen människa bodde under det sneda, bristfälliga taket. Icke ens genom fönstret kunde man öfwertyga sig därom, ty på den plats, där tre af glasrutorna hade bort vara, stötte man på gråa träspjälkar och den fjärde, smutsiga rutans glas var till ogenomskinlighet betäckt med röf och dam.

På en träkubbe wid spjeln satt en svartmuffig, medelålders man och täljde pärtor. Då och då kastade han några spånor på glöden, som för ett par ögonblick flammade upp och lät ett af umbärande och nöd säradt ansigte framskymta. Det ovärdade skägget och luggen i pannan gjorde dock att man ej rätt kunde få en tydlig föreställning om hans anletsdrag.

Mannen gäspade.

— Länge nog få wi wänta, förrän vårt fina främmande kommer, yttrade han långsamt på finska utan att se upp från sitt arbete.

— Ah, ge dig till tåls, gamle björn, svarade en sömrig stämman från sängen i ena knuten, du har ju godt om tid och så fint folk, som du i afton får se under ditt usla tak, har du aldrig kunnat drömma om. Dina fem rubel har du på fickan,

och när herrarne äro sina färde, får du andra fem, yttrade samma röst. Har du kalja Heikkilä-Zuffo, jag är förbömdt törstig?

— Stopet står på bordet och mun kan du öppna själf, swarade den tillfrågade buttert.

— Min wärd är just icke någon artig kawaljer, yttrade fågskrifwaren Noberg förtrytsamt under det han hoppade ned från fången och trefwade sig fram till bordet.

Den korta något haltande, ljusletta mannen drack några klunkar ur stopet, drog en bänk fram till spijeln och klef upp härpå.

— Se så, låt oss nu tala litet om våra affärer, efter som wi hafwa tid; wi äro ännu ej gamla bekanta, men hafwa ändå redan blifwit goda wänner, icke sant?

— Med fan är bekantskapen snart gjord, säger man.

— Ah skäms, Zuffo! Jag tycker du kunde begagna finare ord, när du talar med bildadt folk, utbrast Noberg hästigt och öppnade sin warma rock så att en bred urked af silfwer blef synlig.

— Jafå, han tycker det, men fan ska' också wara en fin kawaljer; ibland är han svart ibland hwit, yttrade Zuffo, i det han kastade en flyktig blick på Nobergs kortklipta ljusa hår.

— Det är icke tid att skämta! Du kommer wäl ihåg wårt aftal. Om den ryska generalen så önskar, följer du en af de personer, hwilka du här får se, upp längs wägen till Metsälampi och vidare ginwägen genom färret till Högfors. Du kommer wäl ihog?

Heikkilä-Zuffo nickade.

— Under det ni wandra ensamman, fortsatte Noberg sakta, är det bäst att du icke onödigtwis börjar prata om det du på senaste tid sett och hört.

— Af färingtunga tager mannen ej råd.

— Nå ja, om du så will, men du behöfwer ej följa honom ända fram, utan där den kullstjälpta tallen ligger öfwer spången, där kan du ge en kort anwisning om wägen och skynda dig hem.

— Jafå, det kom ändtligen fram. Där gungflyn börjar, skall jag lämna mannen, men om han drunknar?

— Så är felet icke ditt.

— Du ger god tröst, hvite fan, men huru dela vi sedan betalningen? Själft tar du 10,000 rubel och ger mig 10; därmed är jag icke nöjd. Hälften hvar är mitt första och sista ord! Du tjänar rika, röda herrar, som nog kunna betala.

— Nej, det är min enskilda affär den här, men jag får väl se huru du fullgör ditt värf. Tycker du att ett annat sätt att få mannen ur vägen gör dig mindre besvär, så välj själf. Man berättar — yttrade Noberg smågrinande — att din flintbössas engång förut nått målet och då — — —

— Tig, din usling, hvad rör jag dig, utbrast Geiffilä-Zuffo och sparkade med sin tunga träsko till bänken, så att den fortväрте Noberg handlöft föll ned på golvet. Med gnistrande ögon reste denne sig häftigt svärjande, utan att dock handgripligen våga hämnas det våld, som blifwit begånget mot honom. Mumlande mellan tänderna — din tur kommer väl ock engång — haltade han fram till fången och satte sig där för att gnida sitt sjuka ben.

Geiffilä-Zuffo fortfor lugnt att klyfva sin pärtwed.

Ute föll regnet allt häftigare.

En half timme förgick.

Då hördes plötsligen ett hest ljud, kra, kra! De båda männen i stugan reste sig. Zuffo kastade några wedträ jämte spånor på glöden i det han föraktfullt yttrade:

— Det är väl dina fina herrar, som låtja härma fågel-låt; till ock med en döf kråka skulle kunna säga, att det är en rysse och ingen kråka, som kraxar så där.

Noberg hade emellertid utan att höra på hans ord skyndat ut och tillropade på bruten ryfska de ankommande:

— Allt är klart, ers Högwälborenhet! Stig in, här är stugan, som jag, er ödmjuka tjänare, utvalt till mötesplats.

De båda främlingarne hoppade hastigt ned från sina hästar, bundo desja wid ett trä och skyndade drypande af regn in genom den låga kofjans dörr.

— En snygg mötesplats den här, utbrast den äldre af de båda männen, i det han mörnstrande blickade omkring sig, men

här är man åtminstone säker. — God kväll, husbonde, ni tillåter väl oss att dröja här en timme, tillade han på dålig finska, i det han närmade sig Heikkilä-Zuffo, hvilken återtagit sin plats och sitt arbete.

— På denna sida om gränsen bruka herrarne med sporrar och värja befalla, och Heikkilä-Zuffo wet hvar han bor, svarade den tillfrågade undvikande utan att se upp.

Han märkte därför icke att den ryske officeren genom ett häftigt ryck på hufvudet visat, att Heikkilä-Zuffos person förefallit honom bekant och skyndat att med ryggen vänd mot den flammande ugnen intaga sin plats wid bordet.

— Hör på, bror Zägerhorn, yttrade han lågmält på ryfka åt sin följeslagare, en mörklett man om 35 år i militäruniform, vi befinna oss på fiendtligt område, oaktadt stugan står på kejsarinnans mark; den ohängde lurken därborta torde hafwa ett horn i sidan till mig för en gammal affärs skull; bara han icke redan känt igen mig?

— Det ser icke så ut, men för säkerhets skull skickar jag bort honom. Dessutom tyckes Armfelt just komma, svarade den tilltalade, hvilken vi för våra läsare presentera som major Johan Anders Zägerhorn, officer i jwenskt tjänst. Den andre är f. d. jwenske officeren Göran Magnus Sprengporten, numera generalmajor wid ryska infanteriet.

— Pardon, mina herrar, jag har låtit er wänta, ljöd i det samma en klangfull röst i dörröppningen, men det fördomda wärdet är i sanning oberäkneligt; dessutom höll jag redan på att rida förbi målet. Jag har följt er kallelse hit och är nu beredd, herr general, att höra hwad Ni har att säga mig, men om Ni tillåter, lägger jag af min genomwäta rock, för att torka den framför elden. — Men hwad ser jag, major Zägerhorn, det kan aldrig vara möjligt, dock en ande ser wanligen ej så belåten ut, som Ni tyckes vara. Huru har Ni sluppit ur fångenskapen? Kanste — — —

— Ja, Ni kan hafwa skäl att vara förwånad. Jag är emellertid här, men har gifwit mitt hedersord att efter några dagar återwända i rysk fångenskap, efter det jag först framfört ett uppdrag till arméns officerare.

— Jag lyckönskar er till den äran och stärfjar min nyfikenhet att fråga hwad saken gäller. Men, om general Sprengporten ursäktar — fortsatte Armfelt, wänd till den sistnämde — så will jag fråga min landsman, huru det egentligen gick till wid hans tillfångatagande, meningarna därom äro nämligen mycket delade.

— Om min person så mycket intresserar er, swarade Jägerhorn kallt, så wet, att jag den 9 augusti kl. 3 på morgonen, efter att hafwa wifiterat en fältwakt, på ett afstånd af ett par hundra steg därifrån plötsligt angreps af ett halft dusin kosacker. Jag aflossade mina pistoler, drog min wärja, högg ned ett par af mina fiender, men befann mig det oaktadt inom en handwändning liggande på marken med mina motståndare öfwer mig. En duf stoppades i min mun, hwarigenom jag hindrades att ropa på hjälp. Snom en half timme hade man mot min wilja fört mig till ryfka lägret.

— I wårt läger berättar man samma historia med tilläggget med er wilja, yttrade Armfelt leende.

— Ni glömmner er, öfwerste, en man bör ej säga mer än han kan bewisa, utropade Jägerhorn hotfullt.

— Bästa bewiset är er härwara, men som det kanske ännu är för tidigt att lyfta slöjan, hwilken döljer det politiska spel man under sista tiden drifwit å ömse sidor om gränsen, så lämnar jag saken och gratulerar er till den återwunna friheten. — Ni, general Sprengporten, står jag till er tjänst.

— Wigtiga angelägenheter hafwa fört oss samman, öfwerste Armfelt, det finsta fosterlandet fordrar att hwar man gör sin plikt, började generalen långsamt. Det med orätt började friget blir landets ofärd. Man måste därför med alla medel söka öfwertala konungen att erbjuda fred. Det wore wäl om äfwen Ni, herr öfwerste, Ni, som står Gustaf så nära, wille —

— Nej, håll general Sprengporten, jag will icke! Har Ni ej annat att säga mig än detta, så kan wårt möte genast vara slut. — Men det kan vara så godt att jag i förbigående berättar om ett litet äfwentyr, för hwilket jag varit utsatt; kanske det äfwen intresserar er. Ett litet bref spelar däri hufwudrollen, tywärr hade icke någon förtjusande, ung tärna skrifwit det, nej

endast en „wålment finne“. Uch! — Den 8 augusti hade man funnit ett bref utanför den bondstuga hwari jag hade mitt kvarter. Jag tager emot brefwet och bryter förseglingen. En skrifwelse och en wärel på 20,000 riksdaler, betalbar i Hamburg och stäld på mitt namn, falla i min hand. Öfwertygad om att ett misstag förelåg, skyndar jag att tolka den för mig främmande handstilen och finner skrifwelsens innehåll wara ungefär följande. Den okände skribenten uppmanade mig „att ingå förtroende och ett närmare förstånd med den förnämsta af wederbörande på ryssa sidan samt medels gemensam öfwerläggning söka styra krigslyckan till den sida, som war freden närmast“. Det war gåtfulla ord, icke sant? Ingen skulle få weta af mina affigter och dessutom skulle den mäktigaste protektion af en, den swenska nationen tillgifwen monarkinna, komma mig till del. Så stod det i brefwet och jag måste tro mina ögons vittnesbörd. Afwen ett kwitto på att jag riktigt krupit in i ett rysstinn begärdes, och detta skulle, inlydt i en lärstspåse, nebläggas wid foten af 3:de werststolpen från Fredrikshamn. Ha, ha. — Men kanske Ni känner till historien, så behöfwer jag icke berätta fortsättningen.

— Jag, hwad är det Ni menar, jag lockar ingen öfwer på wår sida genom guld. Åran framför allt!

— Däri har Ni rätt, öfwerste — förlåt — general Sprengporten, en man af ära lockar ej en aman och låter ej locka sig att swika sin plikt. Mitt swar på brefwet lydde ord för ord så här: „Den wålmenta Finnen har misstänkt mitt tänkesätt. Såsom god undersjäte och swensk kan jag ej underhandla med en makt, hwilken jag anser för min fiende. Mina önsknigar äro för freden, men att åwägabringa denna är ej min sak. Jag återsänder ett papper, som af en händelse lär inkommit i brefwet. Min affigt är att bibehålla ett rent samwete och rena tankar“.

— Men, inföll nu Jägerhorn urskuldbande, ett wålment förslag, hwarigenom Ni öfwertalats att wärka för fredens återställande, kan wäl icke stämplas som förräderi. Det finnes mera än hundra officerare wid swenska armén, hwilka arbeta för denna sak.

— Så mycket sämre att det finnes hundra förrädare i wåra led. Att det ges så många, därtill är just Ni, major Jägerhorn,

och Ni, general Sprengporten skulden — utbrast Armfelt häftigt och reste sig. Jag har länge väntat att ett tillfälle skulle erbjuda sig, då jag kunde tala rent ut, hwad jag menar härom. Nu skall det fram. — Hwad är egentligen er affigt? — Er eråndendet af fred ert enda mål? Nej, ingalunda. — Edra fredliga sträfswanden bilda endast en genomskinlig täckmantel för krigiska syften. — Er affigt är att slita Finland från Sverige, att skilja bror och syster åt, att hetta upp mot hwarandra twänne folk, hwilka århundraden igenom lefwat i lycklig förening och troget delat ljusa och mulna dagar. Och hwad skall sedan blifwa af Finland? — Icke kunna Ni wäl hålla det för egen del, nej, Ni ämna därpå göra en storartad present åt ryfska kejsariinnan. Det är nobelt handlat! Hwilka medel använden I för att komma till målet, som I dock aldrig, wid Gud, skolen nå, ty om hundra blifwa förrädare mot kung och land, så skola tusen försvarare i stället stå upp. Tror Ni kanske att man icke känner till skrifwelsen af den 12 augusti, som Ni, major Jägerhorn, hade i uppdrag att framföra till ryfska hofwet? — Låt mig tala till slut, samningen är alltid bitter att höra. Denna skrifwelse innehöll, att soldaterna motwilligt stridit mot den nation, som önskar swenskarne wänskap och att undertednarene, ledde af kärlek till fäderneslandet och trohet mot konungen, i sin egenkap af swenske medborgare wille afwända krigets fajor och medla mellan Gustaf och Katarina. Jag har själf bland edra wänner en nära anförwandt. Min egen 64:årige farbror har på gamla dagar begått en dårskap, som outplänligt slädat hans hittills redbara lif. Följden har redan wisat sig. Sedan ett par weckor tillbaka är han assatt och general Meijerfelt har fått hans ansvarsfulla post som öfwerbefälhafware. Men med min farbror känner jag lika så litet som med någon af de andra förbarmande. — Wiljen I höra, gode herrar, det råd jag gaf kungen; fångsla Anjala-förbundets män, lydde det. Han följde det icke, och nu wet man ej, huru det kommer att sluta!

— Wi beundra i samning er wältalighet, herr öfwerste, inföll Sprengporten. Med en sådan försvarare wid sin sida kan Gustaf känna sig trygg!

— Ja, åtminstone så länge Ni finnes på denna sida om Rymmene-älf, utbrast Armfelt med flammande ögon i det han slog sin hand i bordet. Har Ni någonting vidare att säga mig?

— Nej, efter de ord öfwersten nyss uttalat kommer ej någon vidare underhandling ojs emellan i fråga.

— Det kan vara så godt; eld och watten kunna icke förenas. Jag har den äran att rekommendera mig, tillade konungagunstlingen i hofmannaton. — Kanse tillåter majoren att jag till wännerna framför en hälsning från er? Ni har wärligen varit saknad; man har varit rädd att Ni möjligen varit wilse på de rysta wägarne, men det war ju en onödig fruktan man gjort sig för er fångenskap hos de omilda rysarne.

— Spara er beswäret, öfwerste Armfelt, swarade Jägerhorn högdraget; för öfrigt kommer nog snart den dag, då mina wänner gälla mera än edra. Farwål!

De tre personerna bugade sig kallt för hwarandra, hwarpå Armfelt under tystnad klädde på sig ytterrocken samt lämnade stugan.

Sprengporten hade äfwen rest sig och började, så långt det tränga utrymmet medgaf, att hastigt wandra af och an på golfwet. Hans uppsyn war mulen och med en åtbörd af listig otålighet bet han i ett dyrbart ritstift.

— Med detta tjuvhufwud kommo wi ej långt, munnlade han, hans starka tillgifwenhet för den konung jag hatar, gör honom blind för de fördelar, som stode honom till buds i förbundet med ojs. Lyckligtwis ha wi nu i honom en öppen fiende och med en sådan är det lättare att komma till rätta, än med en falsk vän. — Men nu kan det vara tid att lämna detta fördömda näste. Du far då, såsom öfwerenskommet war, Jägerhorn, i morgon öfwer älfwen till swenska sidan för att för de wära redogöra för din beskikning. Skulle man icke tro, att den oundertecknade skrifwelsen du medför, wärligen är ett uttryck af kejsarinnans tankar, så kan du taga denna ring och återopa den som kejsarlig underpant på trowärdighet. En liten nödlögn generar dig wäl icke.

— Ah nej, så nogräknad är en krigare icke, swarade Jä-

gerhorn, i det han gömde ringen i sin börs; kanske din ring wärkligen härstammar från ryska hofwet, där finnas ju många damer.

— Man kan ej så noga weta. Dock ännu en sak — yttrade generalen i det han närmade sig och hwissade — skulle emot förmodan den kungliga tjuren wilja gå bröstgänges tillwäga, måste man i tid lägga klafwe på, du förstår. Den finska ängen betar han för sista gången i år!

Och Sprengportens små glänjande ögon lyste på ett olycksbådande sätt.

Under det de båda männen inne i stugan hoplade några papper och rustade sig att gå, wandrade Armsfelt, åtföljd af Heikkilä-Zuffo, hwilken wid tygeln ledde hans häst, längs spången inåt skogen till wänster.

Noberg, som hela tiden lysnande till de tre männens samtal stått wid stugudörren, hade blott hunnit tillhwiska Zuffo: Där är mannen, som du bör följa, han kom ensam men så mycket bättre, nu kan du ej taga miste!

Armsfelts affigt hade varit att återwända samma wäg, som han kommit, men då han af Noberg fått höra, att en genwäg genom skogen kunde förforta hans wäg med en timme, bad han Noberg eller Heikkilä-Zuffo följa sig och genom en nickning på hufwudet förklarade den senare sig willig.

Klockan war ungefär 11 på natten.

Regnet hade för en stund upphört; molnen gingo högre än förut, men förtego fortfarande det månken, som ammars hade bort belyja deras wäg.

Det war nästan mörkt i skogen och underbart tyst.

Den uppblotta marken förtog ljudet af de wandrandes steg, endast då hästen ibland trampade af en större kwist eller stötte mot något ungt trä, hwarwid en skur af tunga regndroppar föllo ned, hördes ett doft prafslande. Spången war till en början så smal att twänne personer icke kunde gå i bredd.

Heikkilä-Zuffo gick förut och ledde hästen och i hans spår wandrade Armsfelt djupt försjunken i tankar. Han wiste sig fullkomligt trygg; mannen framför honom hade ju sagt sig hita

wägen. Mörkret föreföll honom icke obehagligt, det passade wäl till den själsstämming, hwari han befann sig. Den annars lefnadsfriske mannen kände sig helt beklämd wid tanken på de favoror, hwilka hopat sig kring hans konung. De medel, hwarmed de möjligen kunde aflägsnas, kände han däremot icke.

Hwad skulle det också betyda att den gamle räntsmidaren Sprengporten helt plötsligt kommit till krigsstådeplatsen? Förestod någonting afgörande? Kanste mannen därborta kunde gifwa bestöd, tänkte Armsfelt. Han skyndade fram och emedan stigen här war något bredare, kunde de båda männen gå sida wid sida. Armsfelt började: Wet du, käre wän, när den ryske generalen kommit hit till trakten?

— En kwart timme förrän Ni?

— Känner du hwart han ämnar sig?

— Nej.

— Männe han bege sig till Högfors?

— Wet icke.

— Du är en fåordig man; är du kanske rädd att förtala dig?

— Rädd har Heikkilä-Jukka aldrig warit. Endast de dubbeltungade herremännen kunna frukta att tala med orätt tunga.

— Bra svaradt, bonde? Jag will icke håller loeda dig att förråda ett förtroende, om du emottagit något sådant, och likwäl borde jag få weta så mycket, sade Armsfelt med en suck, och lät hufwudet sjunka mot bröstet.

— Herreman är bedröfwad, hör jag.

— Ja, Gud nåde så wisst. Man håller på att förråda min egen, gode konung. Du, som bor så nära gränsen, har wäl hört därom. Säg ut, karl, är du rysse eller är du swenisk, eller är ditt hjärta deladt mellan hwardera?

— I finst man bor finst hjärta, men swenisk har den konung warit jag längst tjänat.

— Längst, hwad menar du med det? Men, det är sant, du bor på denna sida om älfsven. Wi trampa nu ryss mark. Swarför flyttade du hit? frågade Armsfelt undrande.

— Frågar den ringade wargen, om han flyr öfwer åker

eller äng, svarade Jukko dystert. Pälsten är det sista han ger ifrån sig.

— Stackars karl, du har pröfwat tunga dagar; kan jag hjälpa dig på något fätt? Litet penningar kan jag genöft lämna dig. Se här.

— Tack herreman, också hunden tar hållre emot ett köttstycke ur warm hand än det märgtorra benet från vägen.

— Will du berätta mig din historia; det lättar hjärtat att få meddela sig med någon. Jag såg att i din stuga fans hvarken hustru eller barn, sade Armsfelt deltagande.

— Kan wara, men mitt hjärta är som en gammal potatisgrop i frusen mark, den ligger öfvertäckt med halm och granris och ingen känner vägen dit. — Brufar man ännu såsom fordom granris, då död man ligger i huset?

— Ja, hvad menar du därmed; är din käreста död?

— Nej, ännu icke, fastän hon är gammal nog. Somliga tycka att hon har ett fult namn, ty hon heter Hämd. — Af er har jag hört flere wänliga ord än under de sista tio åren. Jag will berätta er min saga, den är kortare än en winterdag. I Kitalag by af Rantasalmi foden bodde två män, min bror och jag, i en stuga. Far min war död, mor lifafå. Vi togo wärning hos öfwersten och tjänade ett år wid Sawolaks-brigaden. Bror min firade bröllop; jag war så glad den dagen att när jag stod i ledet skrattade jag. Ha, ha. Det war sista gången. Öfwersten blef urfinnig, slog mig med knytnäfwen i ansigtet och sparkade mig. Jag gret och swor, lämnade Haapaniemi och rodde i hans egen julle öfwer fjärden till hemmanet. På kvällen kom en patrull för att fångsla mig. Som jag hade druckit mera eld, höjde jag bössjan och flydde. En människa hade blifwit mördad af Heikkilä-Jukko, berättade man samma dag. — Sedan deß bor jag på denna sidan gränjen.

— Stackars Jukko, du är i sanning att beklaga. — Har du sedan deß träffat din bror eller den andre?

— Nej, man säger att Wilho tjänar på swenska flottan och emedan han skäms för brodern, kallar han sig Heikkinen. Den

andre har jag sökt i många år, men Hiisi har ej låtit våra wägar korfas.

— Hwad hette din öfwerste, frågade Armsfelt nyfiskt, war det icke Sprengporten?

— Ja, Drjö Maunu kallade wi honom. Wet Ni om han lesfwer, så säg fort!

— Han lesfwer, han war ju hos — — Nej, icke ännu får du weta det. Nu tyckes wägen taga slut. Här ligger ju ett stort trä med sina kwistar tvärs öfwer spången.

— Här kunde wägen taga slut, sade Heikkilä, i det han skarpt betonade hwarje ord, men jag will ännu följa er ett stycke, gungflyn därborta är förrådigt, wi måste göra halft höger om för att slippa förbi.

Under de följande minuterna woro de båda wandrarne så upptagna med att rödja sig wäg att de ej hade tid till widare samspårk. Inom en quart timme stodo de wid stora landswägen och härifrån kunde man på afstånd höra brusket af Högfors.

— Heber och tack Zuffo, du har gjort mig en god tjänst. Sök upp mig, när du will.

— Ja, jag har gjort er en god tjänst, herremän, stig nu upp i sadeln och skynda till er konung, han behöfwer er snart. Håll er wid hans sida, då han rejer genom Swensfby. Annat råd kan Zuffo ej gifwa.

Armsfelt blickade en sekund frågande på sin följeslagares lugna drag och kastade sig sedan i sadeln, men innan han lät den otålige springaren sätta i wäg, ropade han:

— Du har i dag warit blind, Zuffo! Wet du hwem du hyst under ditt tak? Mitt namn är Armsfelt, den andres Jägerhorn, den tredje war Drjö Maunu. Färwäl!

Med en ed slog Heikkilä-Zuffo knytnäfwen mot pannan. Hans blickar sågo irrande efter den bortilande ryttaren.

En minut senare hade han åter förswunmit i den tätta sfogen. Jste en windfläkt rörde löfwen; allt war åter lugnt men bort i wäster brusade hotande Högfors.

IV.

Bland förrädare.

På landsvägen, som från kusten stryker fram längs Rymene-äls östra gren syntes wid 10-tiden följande dag en mindre bondgossje wandra upp mot Högfors. Med någon packning war han ej besvärad, i högra handen bar han endast en förswarlig kapp. De korta benen gjorde ganska god fart; utför backarna bar det af i halft språng, men ändå tyktes den lille wandraren icke nog hastigt kunna påskynda sina steg. En blick mot jolen öfvertygade honom om, att det icke mera war långt till middagen och wid denna tid hade han bort wara fram wid Anjala. Det war på en alldeles okänd stig han wandrade, endast den anvisning hade han fått att gå så långt vägen räcker och akta sig för ryssarne, och det war tybligt nog tykte Lill-Otto.

Ja, det är just han, vår unge vän, som wi senast lämnade ombord på amiralskeppet wid Sweaborg. Härifrån hade han fort därpå fått följa med det manskap, som under öfwerste Anderswårds befäl på skärgårdsflottan sändes till Fredrikshamn. Om motgången här wid belägringen hafwa wi redan talat, både flottan och hären hade nödtwungna dragit sig tillbaka.

De sista tre veckorna hade i Ottos tycke varit ganska tråfiga, då han icke ens fått se en skymt af ryssarne. Han hade därför i dag med synnerligt nöje begett sig åstad för att uträtta ett uppdrag för öfwerste Anderswårds räkning. Swaruti detta bestod, skulle Otto icke berätta för oss, om wi också satte knifwen på strupen, och en undersökning af hans fickor och kläder skulle icke lämnat något bewis, men wi gissa att längst bort mellan ryggstycket och fodret i han wadmalsjacka, ty denna bar han äter i dag i stället för uniformen, låg ett bref. Det war hela hemligheten. För att tidt och ofta kunna förwisja sig om att brefsnet låg kvar i sitt gömställe, satte Otto, under det han med genomborrande blick såg in bland träden på ömse sidor om wä-

gen handen på ryggen. Sen sprang han igen några steg. Han behöfde icke mera spara på sina krafter, ty från Högfors, hwars skogsbemyrna, höga strand redan skymtade fram mellan träden, skulle han få taga skjutehäst.

Hwad sku' mor säga och guffar, om de wiste att jag obewäpnad tågar genom rysjarnes led, tänkte Otto under det han med klappande hjärta, men med lugn uppsyn, gick öfwer bron. Huru han skulle reda sig, i den händelse han blefwe anhållen af det tiotal ryska soldater, hwilka syjslölösa sutto i skuggan af en ladwägg, därpå grubblade han icke länge. Wägar winner, tappa kan man alltid, tänkte Otto i det han skyndade raft på stugan.

Händelsewis trädde här den nye gästgifwaren, wår bekante från föregående kapitel f. d. sägskrifwaren Noberg, honom till mötes och till sin förwåning bemötte denne honom mycket artigt, efter det Otto sagt de ord, som öfwersten bedt honom nämna nämligen „före islösningen“ behöfwer jag en häst upp till Anjala.

— Sitt ner herre och wänta ett ögonblick, hästen skall inom fem minuter wara förespänd, fick han till swar.

— Ja, det är rätt att Ni skynda, gästgifware, swarade Otto nådigt, jag har wiktiga saker att uträtta. Men — kanske rysjarne därborta icke låta mig resa?

— War obekymrad, jag swarar för dem, swarade Noberg och skyndade bort.

Det war icke utan att Otto nu betydligt steg i sin egen tanke och förmätet kände han med handen på hakan, om ej någon förut ofspord sträfhets wille antyda skägghedd och hans blickar försökte uppfånga en spegelbild af hans eget lilla jag i en nyssskurad kopparsastrull borta i hörnet af stugan. Men såwäl det ena som andra försöket mislyckades. Handen löpte obehindradt fram öfwer den jungfruliga ehuru dammiga hakan, och — — — Nej, sådana barnsligheter fingo ej längre upptaga wår Ottos uppmärksamhet. Det war tid att skynda, man ledde redan fram hästen.

Snar likwäl Otto hann stiga upp i kärran, kom i det samma en af hästiga pistrapp pådrifwen, löddrig kamp, lunkande uppför backen på wägen från Fredrikshamn. En restklädd of-

ficer hoppade hastigt ned och ropade: Fort hit med en häst, Noberg!

— Omöjligt att skaffa en sådan förran efter en timme, major Jägerhorn; den enda häst vi för ögonblicket hafva hemma står här och skall just nu föra en kurir upp till Anjala.

— Desto bättre, utbrast majoren, dit ännar äfwen jag mig. Kommer du att skjutsa oss, postkast, så tag först pissan ur min kärra, ropade han åt Otto, som helt förwånad hörde på. — Rör du icke bra, fortsatte han i samma ton, så skall snärten turwis dansa på din och hästens rygg. Se så, kvicka tankar!

Utän att låtsas höra de wreda orden, hoppade Otto behändigt upp i sin kärra och sade med ressam röst:

— Det kan gå för sig att majoren tager plats här, men — jag har brådtom.

— Kors för fan, är det kuriren, som wärkligen will vara så god och taga mig med; nå ja, jag kommer, min herre!

Några ögonblick senare woro de på wäg. Majoren och Otto suto ensamma i kärran, ty de hade öfwerenskommit med gästgifwaren att lämna hästen öfwer natten upp i byn; någon skild skjutskarl följde därför icke med.

Otto körde. Wägen war ganska god och det led bra framåt. De båda restkamraterne suto dock länge tysta; majoren därför att han hade wiktiga saker att tänka på och Otto, emedan han ej wiste, om han hade en swenssk eller rysse bredwid sig i kärran. Det war också häst att uppträda försigtigt, så att icke den andre singe weta i hwilket ärende han reste.

Då därför majoren, under det hästen i långa bugter sträf-wade uppför en brant backe, frågade: „hwem har sändt dig till Anjala,“ swarade Otto kort om godt, „en herre.“

— Ja, det kan jag förstå, fastän du synes mig lämpligare att löpa i kjoifolks ärenden än i männers.

— Tycker majoren det? blef swaret.

— Swad heter du pojke?

— Otto Wilhelm Jagerström; törs äfwen jag fråga efter majorens namn?

Den stolte krigaren nämde sitt adliga namn under det han föraktfullt blickade ned på sin nödwyrne försiven.

— I så fall kan jag till major Jägerhorn framföra en hälsning från öfverste Anckarswärd.

— Swad befals, är det han som sticket dig, utbrast Jägerhorn intresserad, då är det en annan sak, men hwad nytt hörs det från kusten; har kungen fått afresa, eller afbröt han sig hastigt, har kungen afrest till Lowisa?

Otto, som lagt märke härtill, svarade undwifande:

— Ja, så tror man, men hwarför skulle kungen icke få resa? frågade han med ofkyldig min.

— Dig pojke, du är en räf, svarade Jägerhorn ilsket i det han rykte till sig tömmarne och med ett hästigt pifkrapp pådref hästen.

Icke ett ord yttrades vidare under de åtta werst, som återstodo af vägen upp till Mämmälä. Efter en half timmes rast här, fortsattes färden till Ummeljoki, i närheten hwaraf en del af swenska hären under general Platen sådes stå.

Otto hade nu god tid att fundera, huru han skulle göra något spratt åt sin ohöflige reskamrat; denne hörde säkert till de där, hwarom guffar talat, som wille konungen ondt och det skulle icke få ske, tänkte gossen.

Hästen blef emellertid allt tröttare. Majoren och Otto stego därför ofta af i backarne för att lätta dejs börda. Under det de sålunda wandrade på hwar sin sida om kärran, såg Otto plötsligen en mängd kardborrsländ wid dikeskanten. Öförmärkt grep han tag i en flock kardborror och gömde dem i rockärmen. De kunde kanske användas.

Efter en stunds begrundande hade Otto uppgjort en plan, den han wille försöka.

Majoren hade just för några ögonblick lämnat tömmarna ifrån sig, för att mera obehindradt kunna tända en cigarr, och wandrade med dröjande steg efter kärran.

De resande befunno sig uppe på en gansta hög backe. — Nu gäller det, tänkte Otto. — Han utbrast: betslet är löst och skyn=

dade fram till hästens hufvud. I ett nu hade han stoppat karborrharna i hästens ena öra och hoppat upp i kärran.

Springaren, högeligen skrämmd af det owäntade tillmuran-
det af sitt hörjelorgan, kastade häftigt på hufvudet och satte af
som en pil nedför backen.

Otto, som i brådskan fallit ned på kärrbotten, ropade
med full hals: hjälp, hjälp, hästen skenar, men släppte likwäl
icke tyglarne. Det gälde nu att komma undan. Med af skade-
glädje strålande blickar fortfor han att beswara majorens rop,
hvilken under häftigt skrikande för brinnfära lifwet satte af
efter kärran. De höga stöflarne och sabeln hindrade honom
dock så att inom en half minut häst och kärra försvunnit ur
hans åsyn.

Sej, så det bar af, det war riktig herrskapsstjuts, tykte
Otto. Han kunde ej stäffa sin fröjd öfwer den lyckade listen,
utan ropade så det ekade i den öde skogen: nu har kungen fått
resa, major!

Den uttröttade hästen höll likwäl icke länge ut att galop-
pera, så mycket mer som den genom skafningar på hufvudet
befriat sig från de obehagliga karborrharna. I alla fall hade
Otto fått ett försprång på en werst och majoren lät alt wacker
bli att mera taga fast honom.

Utän widare äfwentyr anlände den unge furiren efter en
half timmes färd fram till byn, där officerarne woro inkwarte-
rade. Brevwet aflämnade han åt öfwerste Hästeko och fick här-
för mottaga beröm samt befaldes att tils widare kwarstanna här.

* * *

Dagen efter Ottos ankomst tyktes det blifwa lif och
rörelse i det lilla lägret. Ryttare galopperade åt olika håll för
att till de längre upp wid älfwen posterade trupperna lämna
bud från hufvudkwarteret. Det gälde en vigtig sak. Jägerhorn
hade anländt och skulle nu åt de förbundne öfwerlämna kejsarin-
nans swar.

Inom kort såg man större och mindre grupper af offi-
cerare styra kofan till den stora stuga, i hvilken chefen för Ab-

läns infanteriregemente Hästefko hade inkvarterat sig. Här skulle mötet äga rum. Hvad frågan gälde kände hvar man inom befälet och manskapet. Anjalamännen hade icke försökt dölja sina planer; de woro ju säkra på att lyckas.

Efter det de sammankomne hjälpat på hwarandra och särskildt lyckönskat Jägerhorn till dennes återkomst, uppsteg Hästefko och yttrade häftigt:

— Gode herrar, tiden hastar, låt oss genast höra, hwilket budskap vår vän Jägerhorn har att framföra till oss; kanske ögonblicket snart är inne att handla.

Den tilltalade reste sig och började högtidligt:

— Mina herrar, mitt ärende har jag utträttat och vår höga beskyddarinna, Rysslands mäktiga kejsarinna, har befalt mig att till eder framföra uttrycken af hennes bewägenhet. I denna skrifswelse jag medför uttalar hon sina fredliga tänkesätt mot Sverige och Finland och sin owilja öfwer det orättwisa och obefogade krig, som nu pågår. På det att hon likwäl må tydligt få weta, hwilka önskingarna äro hos detta folk, är hennes wilja att lagligen walde ombud måtte sammanträda till en riksdag, för att där rådgöra om landets intressen och tillstålla henne de fattade besluten. Men som ett oestergifligt wilkor för att kejsarinnan skall lämna oss sitt bistånd, fordrar hon, att de swenska trupperna genast utrymma det ryska området; icker icke detta, skola de med wapenmakt därtill tvingas.

Jägerhorn tyfnade. — Ingen tog till ordet. — På allas anleten affspeglade sig tydligt felflagna förhoppningar. Den pinsamma tyfnaden afbröts slutligen af v. Esjen, som långsamt yttrade:

— Således denna wäntjänst will den höga, ryska frun bewisa oss, som brutit med Gustaf III. Wi hade dock hoppats att bättre — — —

— Nå wäl, afbröt honom Hästefko, wi skola ställa så till att inom några dagar hela ryska området blir utrymdt. Enligt hvad Anckarswärd i går genom bref underrättat mig, torde konungen och med honom den listige Armfelt snart lämna lägret wid Rymmenegård, wi slippa sålunda den senare på ett behän-

digt fätt och hans inslytande på trupperna upphör. Dessutom föreflär jag, att wi oförtöfwadt sända en pålitlig man till Gastfer i Sawolaks och uppmana honom att upphäfwa belägringen af Nyflott. Sedan kunna wi fortsätta underhandlingarna med kejsarinnan. Tagen emellertid mitt förslag i öfwerwägande.

— Major Jägerhorn — yttrade sakt öfwerste v. Otter till denne — om mina ögon icke bedraga mig, saknas kejsarinans underskrift på detta papper. Hwad borgen lämnar Ni oss att det är hennes wilja Ni för oss tolkat?

— Mitt ord som adelsman och denna ring, swarade Jägerhorn högdraget, i det han ur sin plånbof framtog en liten diamantring.

— Får jag lof att se?

— War så god, stenen är äkta.

— Mig tyckes som om jag sett denna förut, åtminstone wifade mig engång min wän Sprengporten en liknande ring, hwilken bildat en länk i en liten kärleksaffär mellan honom och en swensk hofdam. Men ert adelsmannaoord kan jag naturligtwis icke twifla på, sade han under det han återlämnade ringen åt den rodnande Jägerhorn.

Detta lilla samtal, som helt undertryckt blifwit fördt, hade icke tagit de öfrigas uppmärksamhet i anspråk, särdeles som gamle general Armfelt under tiden inkommit och tagit plats uppe wid bordet bredwid Hästeko och major Klid.

Den gemensamma öfwerläggningen började åter med att Jägerhorn, som wille afleda uppmärksamheten från den kejsarligen skrifwelsen, hwars äkthet dock för flertalet af de närvarande tyktes vara obestridlig, frågade:

— Wet konungen hwad som under de sista weckorna förfiggått här?

— Han fick wår skrifwelse af den 12 augusti, som general Armfelt genom en bonde lät tillställa honom. Härpå fingo wi för några dagar sedan en kunglig skrifwelse, hwari det höga Majestätet lofwar oss sin förlåtelse, om wi skriftligen göra afbön. Ha ha!

— Ja, utbrast hänfullt Sprengportens swåger major Glan-

senstjerna, wi skola bedja om förlåtelse af maktens representant, wi, som själfwa blifwit förorättade och nu hafwa makten. — Men hwad är er mening, mina herrar, bör konungen als få afseja?

— På inga wilkor, skyndade grefwe Lejonstedt att svara, han måste uppehållas, ty om han engång åter är i Sverige, kan man icke weta, om ej den skicklige ränksmidaren genast skall wända en swår ofärd öfwer våra hufwud. Jag föreslår därför att konungen ännu i dag häftas!

En allmän rörelse förspordes i salen öfwer detta owäntade förslag och man och man emellan började de närwarande helt lågmält uttala sig härom.

Den beslutsamme Hästeko tog efter en stund åter till ordet:

— Lejonstedts råd är godt; jag föreslår därför att konungen fängslas. Ären I med därom, gode herrar?

— Nej, Gud beware ofs, mina wänner, från att wilja hära hand på kungliga Majestätet. I en sådan öfwerläggning tager jag ingen del, swarade gamle Armfelt. Wi äro inga upprorssmakare. Jag, som noga öfwerwägt, hwad wi kunna och böra göra, har ett annat förslag. Wi uppsätta här en ny skrifwelse, hwari wi tillkännagifwa konungen att kejsarinnans swar anländt och att hon är beredd att ingå fred, om våra trupper utrymma det ryska området. Dejsutom fordra wi att ständerna sammankallas.

Ett lifligt meningsutbyte uppstod nu och många talare uppträdde både för och mot det sista förslaget. Resultatet blef att major Klief utsågs att uppsätta en ny skrifwelse af ofwanantydtt innehåll och slutande med orden: „Om någon tid varit orolig, om snar hjelp någonsin wore af nöden, är det nu, och af hwem kunde G. R. M:t möta ett kraftigare understöd än af sina trogna och tillgifna undersåter.“

Efter det Armfelt å de närwarandes wägnar undertecknat skrifwelsen, bad den betryckte, gamle frigaren de närwarande utse någon att framskaffa den till konungen, hwarpå han ensam lämnade rummet.

Snapt hade han tillslutit dörren efter sig förwän en ytterst

Häftig twist utspann sig, om hwem man borde utje till breswets öfwerbringare. Hästefko, Glansenstjerna och deras wänner, hwilka förgäfwes motfatt sig Armsfelts förslag, wille att Leijonstedt skulle utjes, men de ansågo baron Leijonhufwud wara därtill lämpigare. Den förstnämde reste sig därför wred och utbrast:

— Jag ger er tusan djäslar och befattar mig ej mera med er; kanske Gud hjälper er, jag tar min hand ifrån er.

— Hr saken sådan, inwände Enehjelm spetigt, att endast Gud eller grefwe Leijonstedt skall hjälpa, så står det illa till, ty den ena will kanske inte och den andre kan inte.

Utän att bewärdiga den sifte talaren med något swar, steg den uppretade Leijonhufwud upp och gick åtföljd af Hästefko, Jägerhorn och Glansenstjerna till en mindre bondstuga bredwid. Bondfolket bodde själfwa i badstugan nere wid bäcken, så länge denna koja likasom de flesta i byn war upptagen af de swenska trupperna. De twänne soldater, hwilka wid officerarnes inträde uppehöll sig i stugan, ssyselsatta med att wid spjiselu rengöra sina gewär, singo befallning att genast lämna rummet och se till att ingen singe komma in. De lydde.

De tre wännerna, ännu uppretade öfwer mötets beslut, skyndade att gifwa sin wrede lust i häftiga swordomar och hotelser. Hästefko uppmanade slutligen de båda öfriga att taga plats på den wäggfasta bänken under fönstret och här höllo de en rådsläging, som, ehuru förb med sakta röster, likwisst helt tydligt funnat uppfattas, om blott någon åhörare funnits i rummet. Ett ögonkast hade dock öfwertygat dem om att ingen mänsklig warelse mera fans inne; de behöfde därför icke wara försigtiga.

Det war betydelsefulla ord som sälbes. Med alt större intresse afhörde de tre öfriga enskildheterna i Sprengportens förslag, huru konungens resa borde hindras.

Inom en kwart timme war saken afgjord och ett handslag bekräftade det. De fyra männen lämnade rummet och alt blef åter tyst i stugan.

Borta i wrån wid fönstret skulle dock den finaste hörjel hafwa tyft sig märka de doswa slagen af en wäggnäppare.

Men nej, det var ett människohjärta, som klappade så. Fem minuter förgingo. Då klef en darrande mänsklig warelse ned från den öfre afdelningen i den dubbla wäggfasta fängsen. Det var Otto. Hans kinder glödde och med upprest hufwud och händerna trykta mot det högt klappande bröstet såg han sig omkring.

Ofrivilligt hade han blifwit vittne till det samtal, som myjs blifwit fördt i stugan, ty i affigt att sofwa hade han med soldaternas tillåtelse klifwit upp i bädden. Här, fyra alnar öfwer golfwet, hade han legat stilla som en död och icke rört på ett finger, ty redan af de första orden hade han fått klart för sig, att det var konungens fiender, som här höllo råd. Och nu wiste han allt!

Det gifwes tillfällen i människolifwet, då sinnet inom några ögonblick genomgår större förändringar än under flere år. Detta hade nu inträffat med Otto. Hans ungdomsfriska, godtrogna tankar om människorna hade krossats; hans flyktiga misstro hade wunnit en hemsk bekräftelse och denna wisshet war ofantligt swår att bära. Till hvem skulle han wända sig; ägde han här en enda vän bland alla de främmande människorna — nej. Åter trädde moderns bild för hans inre. Otto böjde häftigt hufwudet mot bröstet.

I nästa ögonblick grep han sin mössa och smög sig ur stugan. Han måste bort, kosta hwad det wille. Det gälde ett dyrbart människolif.

V.

Hägen spännes.

Natten mot den 25 augusti hade Gustaf III helt plötsligt lämnat Rymmenegård och begifwit sig till Lowisa. Hwad som föranledt denna hastiga affärd, kunde man i högkwarteret icke få klart för sig. Att den litwäl stod i samband med en liten bondgosses ankomst och besök hos G. M. Armsfelt, hwilken bodde

upp i stora byggningen i rummen bredvid konungen, war påtagligt, ty en timme senare hade konungen, åtföljd af Armsfelt och gossen, samt ledsagad af en pluton ryttare i fullt galopp rest af.

På gästgiverierna hade genom ett förut ribande ilbud hästar blifwit uppbådade; man hade därför icke länge uppehållit sig här.

Inom fem timmar efter afresan rullade den kungliga wagen fram på Lovisa-gatorna och stannade utanför ett af den lilla stadens trähus uppe wid torget. Klockan war nu 4 e. m. Befallning gafs att ej vidare låta spänna för. H. M:t ännar tills vidare dröja här, hade kammartjänaren helt fort svarat en beskäftig borgare, hwilken nyssit frågat, när resan skulle förtättas.

Efter att inom några minuter spijat litet kall mat, begaf sig konungen, åtföljd af Armsfelt, till ett inre wälmöbleradt rum, samt kastade sig på en soffs. Gustaf III såg medtagen och lidande ut och en stark rodnad på kinderna förrådde en inre rörelse.

— Armsfelt, min käre vän, började konungen långsamt, du följer en flyende konung, en furste, flyende inom eget land, för egna trolöse undersåtar. Min Gud, kan det wara sant? Allt hwad jag under denna långa, olycksaliga månad lidit, tyckes mig snarare som en stygg dröm.

— Ah, ers Majestät, hwarför behagar Ni uttrycka er så? Ni har icke flytt, Ni har blott bytt om wistelseort, därtill beweft af wisja, låt wara hotande, omständigheter. Kanske Ni efter ett par dagar skall finna det lämpligt att återwända, något som jag likwäl på det varmaste ber Er att icke nu göra. På min enträgna uppmaning hafwa wi kommit hit, låt ojs genast förtätta — — —

Nej, Armsfelt, försök icke att öfvertala mig, jag stannar, hände hwad det will! — Guru war det, genom hwem fick du underrättelse om Anjalamännens uppsåt att hindra min resa, därom har jag icke frågat dig.

Det war en ung, präktig bondgosse, hwilken, eget nog sä-

ger sig vara i ers Majestäts tjänst såsom artillerirekryt och varit med i slaget wid Hogland, men af Anckarwärd blifwit fänd med ett bref till öfwerste Hästeko. Will kanke ers Majestät höra den underbara historien, huru han lyckades få del af de stämplingar man förehafte uppe wid Ummeljoki.

— Berätta, min vän, så förgår tiden. Kanke något omslag i mitt öde ännu i dag kan inträffa. Jag tycker mig wänta någonting. Sätt dig.

Armfelt tog plats och skildrade lifligt och älskadtligt såsom han brukade, på hwad sätt Otto uppe på fånglaswen hört Hästekos samtal med tre andra och huru han oantastad lyckats bringa underrättelse därom till högkvarteret.

— Det war en rast gosse, han måste få en belöning men hwilken? Han är ännu ung. Förelå du någonting.

— Sannerligen jag wet något för tillfället. En penningsumma skulle han icke, om jag förstår pojken rätt, sätta värde på. En tjänst sådan som hans betalar man icke med penningar. Om ers Majestät icke har något däremot, skall jag tils widare taga hand om honom. Han kan få följa med mig.

— Ja gör det Armfelt, i din wärd är — — —

Dörren slogs upp och kammartjänaren anmälte hastigt: — En ordomans från Sverige wäntar.

— För in honom på ögonblicket, utbrast konungen häftigt i det han sprang upp. Nu gäller det mitt wäl eller we, Armfelt; jag bäfwar för utgången!

Ett par sekunder senare inträdde en ung officer i dammiga reskläder; han bugade sig och räckte fram ett bref.

Gustaf III slet upp förseglingen och läste. Rodnaden steg högre på hans kinder. Han gick fram några steg och i det han kraftigt slog den förwånade Armfelt på axeln, utbrast han:

— Jag är räddad, Armfelt. Dansten har förklarad krig. Nu både kan och bör jag skynda hem, för att med swärdet i hand drifwa tillbaka den nya fienden. Ingen skall mer säga att Sveriges konung flytt. Se så, berätta ut åt menigheten hwad som skett, numera är min resa ingen hemlighet. Låt spämma för, Armfelt!

Inom kort war nyheten spridd inom den lilla staden, men mångstädes skakade man på hufwudet wid tanken på, huru den stackars konungen nu skulle kunna reda sig med en fiende till. Sveriges framtid såg mörk ut. Skulle stora ofredens tid börja gå igen. Swaret härpå kunde ingen afgifwa.

I samma ögonblick klockan fort därpå slog 5 anmälte kammartjänaren att baron Leijonhufwud anländt från Anjala och bad att få tillträde.

— Han kommer olägligt, svarade konungen med bister uppsyn, men låt höra hwad han will.

— En skrifwelse från general Armfelt, yttrade Leijonhufwud wid det han inträdde.

Bugande lämnade han fram den.

— Känner Ni, min baron, brefwets innehåll, frågade konungen i det han lade det ouppbrutet på bordet.

— Det lär wara en anhållan om riksdag.

— Nå wäl, återtog konungen, efter som ni hitbragt ett budskap från cheferna, så kan ni wäl äfwen åtaga er ett tillbaka till dem.

— Ah ja, det kan jag wäl göra.

— Säg dem då, fortfor Gustaf, att deras uppförande högeligen smärtar mig, men att om de ångra sig och genast återwända till lydnad, så skall dem warda förlåtet.

— War god, inföll baronen spotiskt, och skrif upp detta, eljes kunde jag kanise glömma något däraf.

Konungen skref då på ett breffkwert, i brist på annat papper, samma ord.

Då Leijonhufwud härpå utkom i yttre rummet, yttrade han stolt till de närwarande:

— Finsta cheferna gåfwo mig ett uppdrag till honom där inne och se här hwad han gifwit till swar.

Konungen underrättad om hans uppförande skyndade ut och utropade i vredesmod:

— Ni har framfört ett bref från cheferna; Ni wet hwad det innehåller: här är det åter. Jag bryter det icke, ty jag un-

derhandlar aldrig med rebeller. Ni kan tacka Gud att jag ej genast lät lägga ert hufvud för edra fötter.

Leijonhufvud blefnade och konungen wände honom ryggen och gick sin väg.

Inom tio minuter stod wagnen åter förspänd och kungen fortsatte skyndsamt färden till Helsingfors. Här öfwerlämnade han befälet öfwer hela truppstyrkan i Finland åt hertig Karl, hwarpå han öfwer Åbo begaf sig till Stockholm, för att leda rustningarna och upptaga striden med danskarne.

Obehindradt hade konungen fått resa; Anjalamännens anslag hade misslyckats. — — —

Med wreda blickar och döljande en synbar otålighet hade öfwerste Leijonhufvud på torget i Lovisa sett den kungliga wagnen afresa; äfwen han hade långt före detta bort wara på återvägen. Annu måste han wänta tre timmar, innan han skulle få begifwa sig af, ty så lydde den tydliga befällning Armfelt på konungens wagnar i sista minuten gifwit honom. Den triumferande min, som hade affspeglat sig på konungagunstlingens anlete, när han framförde orden hade låtit Leijonhufvud ana, att man här wiste mera än man borde weta.

Då ändtligen den utfatta tiden gått till ända, hoppade Leijonhufvud upp på sin häst och satte af i fullt galopp, men döm om hans utomordentliga förwåning, då hans exempel följdes af fyra soldater och en för honom obekant officer. Till en början trodde han att desse redo i eget ärende, men ur demma förmodan togs han snart, då han såg, att reskamraterne påskyndade och saktade sin fart i samma mån som han själf pådref eller höll tillbaka sin häst. Det war dock för nycktet; wredgad stannade han plötsligt sin häst och inwäntade sitt oombedda följe.

— Med hwad rätt bewakar ni mig? röt han åt den unge officeren. Far Ni er väg och lät mig fritt följa min!

— Mina ordres, herr öfwerstelöjtnant, förbjuda mig att inlåta mig i onödigt samtal med er. Ni är fri och jag ännar icke förhindra er färd; fortsatt därför obehindradt.

På alla sina widare frågor fick Leijonhufvud ej något svar,

han stötte därför hästigt sporrarne i hästens sidor och lät det gå undan i fullt galopp.

De andra följde troget.

Efter ett par timmar syntes redan skogsbyggen, där stora landsvägen förenar sig med den från Strömsfors kommande vägen. De sex ryttarne redo nu sida wid sida. Löjtnant Ceder, så hette den lilla skaras anförare, blickade styft bort mot den förfallna kojan uppe på backen, ty här syntes två nio män inväntande de ankommande. Löjtnanten skyndade i spetsen för de öfriga och i det han förde handen till mössan, utropade han:

— Öfwerste Hästesko, Sveriges och eder konung, som kan ske i detta ögonblick långt „före islösningen“ befinner sig ute på hafvet på väg hem, har befalt mig att till eder och de andre pliktförgätna officerarne framföra hans hälsning. Den är kort och lyder, man bör icke göra upp räkningen utan värden. Förstår ni?

Utän att swara ett ord wände Hästesko med sammanslutna läppar talaren ryggen och gick åtföljd af Leijonhufwud, hwilken stigit af hästen och började förklara sig, in i stugan.

— Se så, gossar, det går ju galant, hwissade löjtnanten åt sina män, nu knipa wi den där gråklädde och sen bär det af alt hwad tygen hålla. Låt se, Hans, att du icke glömt att utföra ett ärligt fragtag, hala upp den halte i fadeln, då han kommer hit.

— Hör på, fortsatte han wänd åt mannen wid stugans dörr, will ni, som är till fots, fästa upp min stigbygel något litet; se här en slant för beswäret.

Den tilltalade, som först med sneda blickar betraktat ryttarne, uppfångade behändigt guldmyntet och skyndade bestämt fram för att utföra det begärda.

— Ett, tu, tre, helt om i galopp, kommenderade löjtnanten.

Hej, så det bar af! Att det war fem hästar och sex ryttare kunde ingen i hastigheten märka. Hans hade i en handwändning kastat den gråklädde som en humlepåse tvärs öfwer hästryggen och tryckte honom så hårdt mot fadeln, att icke ett ljud undslapp honom.

De båda officerarne inne i stugan hade genom fönstret till sin belåtenhet sett att truppen gett sig i väg, men fäste sig icke vidare därvid. Hästesto utfor i swära hotelser mot Leijonhufvud för dennes förmenta förjumlighet att icke tidigare hafwa lämnat bud om konungens afresa; nu war ju allt förloradt.

Under det de båda mänen i stugan fortsatte sin twist, jagade den lilla truppen hurtigt tillbaka samma väg den kommit. Hans hade nu upplyttat sin dödsstrände fånge, som under stönande bad honom för Guds skull stanna farten. Men Hans war obeweklig, han tröstade sin restamrat med orden: gubbe lilla, stånka inte så fasligt, det är wisst litet obekwämt att rida på magen, men det är hälsofamt, maten smälter godt och det stärker musklerna. Res på dig litet, så får jag se, om du är turk eller rysse; nå lika godt, wacker är du ändå och wackrare blir du innan fort. Se så, nu lyfter jag upp dig, fasta nu ena benet öfwer hästens hals så får du rida som folk brukar. Du kan ju inbilla dig att det är brudfärden du gör med din käresta och det är just jag.

Under stratt hade de öfriga ryttarne följt den i spetsen ridande löjtnanten, tils denne befalte dem att tiga, och Hans att fara warligt fram med fången.

En half timme fortsattes färden i kort traf. Skogen på ömse sidor om vägen hade betydligt glesnat. Plötsligt fastade löjtnanten farten och lät sin häst från vägen wika in i skogsbrynet. De andra följde efter.

— Halt, kommanderade anföraren, nu följer sista akten, sitten af och gifwen fången en sup att styrka sig med. Wälj du sedan platsen, Hans, du förstår.

— Skall ske! Hör på, man, will du hänga i en björk eller tall? Du kan wälja. Som du ser wäxer här icke något päronträd, men i alla fall blir du en rar frukt, på hwilken gren du än kommer att dingla.

Först nu begrep den olycklige hwad saken galbe. Under ett högt stönande fastade han sig på knä för löjtnanten och tigde om lifwet. Han lofwade penningar, den ena summan

större än den andra, han wille yppa allt hwad han kände, han lofwade förråda Gästesko och de andra, han war beredd att —

— Det hjälper icke, jag har min befallning att följa, yttrade löjtnanten, i det han med synbart obehag trädde ett par steg tillbaka. Han drog ur fickan ett papper samt stälde sig framför fången, hwilken omgafs af de affuttne ryttarne.

— I konungens namn befaller jag dig swara på mina frågor.

— Hwad är ditt namn?

— Josef Noberg, swarade fången, som icke ännu tyktes förlorat allt hopp.

— Du, Josef Noberg, har under en tid af flere weckor tjänstgjort som spion och har till rysjarne inberättat om de swenska truppernas styrka och rörelser; du har bland det swenska manskapet utdelat ströskrifter innehållande uppmaningar till uppror och olydnad; du har icke blott uppträdt som budbärare mellan de upproriske Anjalamännen, utan äfwen ofta besökt riksförrådaren Sprengporten och af honom emottagit andra uppdrag; senast har du under förklädnad lyckats erhålla plats som gästgäware wid Högfors, för att härifrån mera obehindradt kunna fortfatta dina stämplingar och slutligen hade du i dag åtagit dig, att om så skulle behöfwas, i spetsen för ett halft dusjün samwetslöse män med öppet wåld hindra konungens resa. Detta ditt sista anslag misshlykades; det war beräknadt, att baron Leijonhufwud skulle träffa konungen på Rymmenegård och, i den händelse att hans beskickning icke utfallit efter önskan, utan Gustaf III afwijat honom, då skulle du med dina kamrater, hwilka f. n. befinna sig i närheten af kyrkbyn, angripa den kungliga wagnen. Men er plan misshlykades; konungen är fri. — Du är den förste af det stora bandet som gripes; de andras tur kommer tidsnog. Jag frågar dig därför, Josef Noberg, medger du samningen dessa beskickningar eller förnekar du dem? — Du swarar icke, men din åsyn afger ett tydligt ja! Soldater, ser en redlig man så ut?

— Nej, swarade de fyra männen, under det de med owilja betraktade den på marken liggande, smystande fången.

— Så hör kungens dom:
 „För detta svenska undersåten, fågelskrifwaren Josef Noberg,
 öfverbemissad om förräderi, fågelfri och hvar mans niding, dö-
 mes att genom hängning mista lifwet sitt.“ Gifwet i augusti 1784.
 Gustaf.

G. M. Armfelt

Med andlös tyftnad hade de närvarande lyssnat till dessa
 få, betydelsefulla ord. Löjtnanten winkade med handen; snaran
 lades fring det halft medwetslösa offrets hals och inom ett par
 minuter hängde en liflös människokropp i björken.

— Förrädarens dom är utförd, amen, yttrade löjtnanten
 fakta. — Nu bort härifrån!

Den lilla skaran fortsatte ridten till Lowisa.

Löjtnanten red tankfull och dystert i hågen ett stycke fram-
 för de öfriga; han hade dömt en människa från lifwet. — —

Sist af skaran kom starke Hans. Han åter kände sig
 helt upprymd i dag och gnolade muntert:

Nu hafwa wi hisfat en skojare opp
 Till himla på wäg uti björketopp.
 Sjung hopp frallalej!

Hans wänner på jorden de sucka och be:
 Gud gif att den fröjden ej ofs måtte ske.
 Sjung hopp frallalej!

Nej, löpen till skogs, I skojare grå.
 De små de få dingla, de stora få gå.
 Sjung hopp frallalej!

VI.

Striden wid Porrassalmi.

Flere månader hade åter wandrat hän. På krigsfådeplatsen i Finland hade inga särdeles wigtiga händelser inträffat. Hertig Carl, som i början mera lysnat till de stämplande Anjala-männens uppmaningar än en god undersåte bort göra, hade dock slutligen funnit, att desse icke hade synnerligt medhåll ware sig hos swenskar eller finnar. Han hade därför slagit om och låtit på konungens befallning fångsla några af de mest misstänkte bland officerarne samt om hösten upplöst och hemfickat på rotarne de trupper, som stått under Anjala-männens befäl.

Icke alla bland officerarne hade man dock hunnit gripa, ty några bland dem såsom Jägerhorn och Klicf hade tagit det säkra för det osäkra och flytt öfwer till wännen Sprengporten i Ryssland. Anjala-förbundet war sålunda upplöst och dess planer hade gått om intet. Skulle någonting ännu kunna uträttas från Ryssland mot Sverige, så måste detta ske med wåld.

Under jenhösten 1788 samt wårwintern följande år hade ryssarne likwäl icke rört på sig. De inre förhållandena inom rysska riket hade warit sådana, att man icke kunnat använda större härar i fälttåget mot Sverige.

Uti juni hade de swenska truppafdelningarna under öfwerste Kurt von Stedingk fått befallning att rycka fram. Ryssarnes befälhafware, generalerne Michelson och Sprengporten hade till en början twungit den swenska posteringen wid Ryrö-pass i Kristina socken att draga sig tillbaka norr om St Michel, men wid Porrassalmi $1\frac{3}{4}$ mil norr om staden hade den åter fattat post.

Det war den 13 juni 1789.

Wid skogsbrynet nära stranden af en wik till Saima hade en trupp om femtio man lägrat sig. Soldaterna hade fått tillåtelse att för en stund lägga sig ned och rastat efter den nyss

slutade swåra marschen. Enligt de underrättelser, som ingått från förposterna, hade rysarne icke ännu brutit upp. Af manskapet hade en del tagit fram ur ränslarna litet torrskaffning, bröd och salt kött, som de förtärde, en annan del åter sof lugnt med gewäret wid sidan. Det war kanske för många den sista sömnen på jorden, men däröfwer oroade man sig ej, engång måste ju äfwen den sista komma.

Mot stammen af en hög tall hade twänne af soldaterna hukat sig ned. De tyktes, att döma af det ifriga samtal de förde, hafwa lust hwarken att äta eller sofwa. Om wi närmare betrakta de båda männen igenkänna wi i den yngre, den borstiga skägghodden oaktadt, Lång-Gustaf, som wi senast lämnade ombord å amiralskeppet. Han hade, lifsom hans sidosamrat Heikinen fått order att tåga upp till Sawolaks, för att åtfölja en transport af ett halft dusin kanoner, hwilka skulle stanna wid öfwerste Stebingts truppafdelning. Ett par weckor hade de redan varit i trägen fälttjänst, utan att de fått wara med om flere än en sammandrabbning med rysarne.

— Ja, du kan nog hafwa rätt — fortsatte Lång-Gustaf det för en stund afbrutna samtalet — man ledes wid detta ewiga wandrande hit och dit. Annan tanke hade jag om frigföring, medan jag satt hemma under mors tak. Kan du föreställa dig, jag trodde att de frigsörande härarne i glänsande uniformer under ljudet af trummor och trumpeter på en jämn slätt skulle marschera mot hwarandra, för att strida med gewär och sabel en timme eller par och sen, när alla å ena sidan stupat, skulle saken wara afgjord och segrarne återwända hem. Jöga tänkte jag på alla de mödor soldaten har att utstå, milslånga wandringar med tom mage och trasiga kläder, släpande på tunga kanoner.

— Känner godt till det där, Lång-Gustaf, och jag funderar juft om den här uniformsrocken mera kan minnas att den engång varit ny. Om den blott hade så mycken styrka i sig att den kunde hänga på en spik, så toge jag det trasnätet hem som ett minne från friget.

— Bättre minne kan det få! Tag af rysarne en fana,

eller ännu bättre, knip Sprengporten, den röde rysgeneralen, och för honom som skänk åt vår konung; han skulle tacka dig. Har du sett den ryske generalen?

— Ja, det må du tro, jag har ju tre år tjänat under honom, då han var chef för Sawolaks-brigaden. Då var han en hyggelig herre, fastän det gick olyckligt för bror min, tillade han faktare.

— Ja så, jag kommer ihåg historien. Jag ämnade just fråga, om din stackars bror ännu lefwer, ty, wet du, man berättade i går att en svartskäggig, grof man besökt vår öfwerste och jag hörde någon yttra att han liknat Heikkilä-Zuffo.

— Hvad i Guds namn säger du? Skulle Zuffo ännu lefwa? Möjligt är det wisst, men jag har redan flere år trott att han legat under jordtorfwan. Swart begaf sig den mannen du nämde, yttrade Heikkinen, i det han kastade spanande blickar omkring sig.

— Knappast tör du kunna se honom, men icke är han håller synnerligen långt borta, ty jag såg honom med gewär på axeln följa med förposten. Huru war det nu igen; kom du i delo med din broder?

— Nej, ingalunda. Jag wille bara icke rätt kännas wid honom, efter det han sköt ned Suurmäki-Tobi, och desutom svarade jag icke på två bref, som han låtit skrifwa till mig. Har jag kanske ej rätt däri, att jag ej will wara bror åt en mördare?

— Dömer icke, så skolen J icke warda dömd, sade Gustaf fackta.

Samtalet afstannade; de båda männen fördjupade sig i egna tankar.

Blötsligen ljödo några skott från den ryska sidan. — J ett nu hade alla man sprungit upp. — En trumhwirfwel manade manskapet till ytterligare skyndsämhet. Stället, där man befann sig war mycket lämpligt, ty trädstammarna kunde gifwa skyttarne ett godt skydd och slutningen nedanför war kal med undantag af ett par buktar. Ned till höger utbredde Saima sin lugna spegel. Wille ryssarne tränga fram, så måste de här gå öfwer

näset. De två små kanonerna, hvilka woro laddade med druf-hagel, stodo på ömse sidor om vägen.

Återigen hördes några skott från samma håll som förut. En otålig wäntan affspeglade sig på allas anleten. Snom ett ögonblick syntes tio män skyndsamt retirera upp mot åsen. Det war manskapet, som bildat förposten. De åtföljdes på ett kort affstånd af några ryttare, i hvilka man utan swårighet kunde igenkänna de skäggiga kosackerna.

De våra drogo sig tillbaka i god ordning, under det de då och då aflossade ett skott. Den sista, som endast ogärna tyktes gifwa wika, war en högwärt, barhuswad man i trasiga gråa bondkläder. Ur ett får i kinden rann bloden nerför hafan och bidrog att åt hans utseende gifwa någonting fasawäckande.

En rysning genomlopp Heikkinens leder wid åsynen af mannen dærborta. Det war dock han.

Ännu en lång minut och sen hade den lilla truppen nått de sina. Det sista skottet Heikkilä-Julko lossat hade kastat en af kosackerna ur sadeln. Under höga rop redo de öfriga tillbaka.

Men det war ej längre hwila, som nu förestod. Borta wid det motfatta skogsbrynet glimmade de ryska bajonetterna i solskenet; de närmade sig mer och mer. Från den swenska sidan aflossades icke ett skott. Man wille spara dem till dess de på närmare håll kunde göra bättre wärkan; rysarne beredde sig att storma.

Nu gälde det. — Under höga hurrarop rusade rysarne uppför sluttningen. — Ge fyr, kommanderade officeren wid kanonerna. Det bliftrade till. De båda skotten hade aflossats fullkomligt samtidigt. De framstormande fienderna häjdades ett ögonblick, men de bredde blott ut sina led och stormade åter fram.

Den ena gewärksalfwan efter den andra aflossades. Man kämpade snart man mot man. Det war icke tid att ladda. Sablarna och höfskolfvarna woro de wapen, som bäst kunde användas. Sida wid sida med Gustaf och Heikkinen stred kämpen från förposten. Hans söndriga nedblodade gewärskolf hade gång på gång fallit förkrossande ned på en rysskalle eller arm. De våra stredo icke mera för segern utan för lifwet. Att också

på höggra sidan om näset striden rasade, bewisade den häftiga gewärseld, som hördes från detta håll.

En full timme hade handgemänget warat, innan rysjarne drogo sig tillbaka. Men det war blott för en stund.

Änno stormade de fram, som det tyktes i förökadt antal. Änno häjdade kanonerna det första anfallet. Äfwen swenskarne hade fått förstärkning och det upplifwade i hög grad de tröttes krafter. Anfallet, som leddes af Sprengporten själf, blef åter tillbakafslaget. De våra begynte förfölja.

Äter war Heikkilä-Zuffo främst. Knapt hade han fått sigte på sin hatade owän, förän han som en galning rusade ditåt. Nu stod han då ändtligen sitt mål nära! De närmaste rysjarne woko förfärade tillbaka för hans hugg. Endast ett par alnar skilde Zuffo från den ryska generalen, då häjdades han plötsligen i sitt lopp och föll till marken. En kula hade gått genom hans knä.

Rasande af wrede försökte han krypa framåt. Det war förgäfwes. Nedan hade stridens wågor fört hans owän tjugu famnar längre bort.

— Du slipper icke din djäfwul, ifret den sårade mannen, i det han kastade sitt odugliga gewär ifrån sig och grep tag i en bredwid liggande bössa. Krut hade Zuffo själf, och därpå hælde han på måfå en näfwe i mynningen. Men hwar finna en kula? Hans blick föll på en stor messingsknapp, den enda som fans kvar i hans trasiga rock. Han slet af knappen, bet ihop den så att den weks dubbel, och stötte ned den i bösspipan.

— Hjälp mig Gud, hjälp mig satan att jag må nå honom, kwed han.

Bössan till ögat, noggrant forn på det gramma bröstet. — En fruktanswärd knall hördes. — Sprengporten föll som en trasa till marken men äfwen Zuffo kastades baklänges ned.

Den ryske öfwerbefälhafwarens fall war tecken till allmänt återtag. Swenskarne hade twungit dem att wika.

Bland den lilla truppen rådde stor glädje, men det war dock icke länge man kunde hänge sig däråt. De många sårade behöfde snar hjälp. Borta wid sin kanon låg Gustaf blef om

finden, under det en fältfär lade förband om hans genomskjutna vänstra arm.

— Huru är det med mig, frågade han de kringstående, måste armen tagas af?

— Det få wi sedan se, gubbe lilla, svarade den vänlige fältfärn, jag såg att du gjorde godt arbete i dag, unge man. Du behöfwer hwila, ligg nu wackert stilla; jag tror ditt sär icke är farligt. — Wårre är det med det där traslejonet, yttrade han, kännande Zuffo på pulsen. — Wet någon hwen han är? Till vår trupp hör han icke. Men lika godt, han war vår kämpe. Gattarne af, gossjar, det war för hans skott, förrädaren Sprengporten föll; låt oss bedja för hans syndiga själ.

Zuffo slog upp sina ögon. Han hade hört och förstått de sista orden. Han log. Det hade han icke gjort på tio år. Han försökte resa sig, men föll tungt tillbaka. De seniga händerna grepo hårdt tag i grästorfworna, bröstet höjde sig häftigt ett par gånger. — Sen låg han stilla.

— Amen, sade fältfärn, i det han lade Zuffos händer i kors öfwer bröstet. Han behöfwer icke mera vår hjälp, nu till de andra.

Man skyndade bort. En af soldaterna stannade dock kvar, han föll på knä wid den döde, strök upp det hoptofwade håret och kyssde den bleka pannan. Tår efter tår föll långsamt ned.

Den lefwande brodern bad den döde om tillgift.

VII.

Under mors tak.

På ett häftigt åskwäder, som dragit fram med dunder, bligt och regn i strömmar, hade följt det klaraste solskenet. Den nyss så tryckande lusten kändes åter helt uppsfriskande och ren. Fågglarne, hwilka tegat så länge åskan gått, låto åter höra sig

under det de glädtigt upptogo sina fysfelfättningar. Det gälde att skaffa föda åt de många, matfriska skrifhalsarna, hvilka wäntade uppe i boen.

Äfwen mor Anna-Greta på Fagersta gläntade på stugudörren, så snart hon märkte att regnet upphört och skyndade, ätföljd af den högt uppskörtade, feta ladugårds-Fiu, att med stäfwa i handen möta korna, hvilka läto höra sitt otåliga bölande borta wid lebet i hagen. Det war wifst ännu mera tidigt att kl. 5 på eftermiddagen börja mjölkningen, men efter som kräken redan kommit hem och det i dag gälde att få utfyslorna fort undan, begaf sig Anna-Greta åstad.

Änne i den nyjs skurade flugan höllo båtsman Pif och Lång-Gustaf på att flytta undan bordet för att få utrymmet större. Den äfwer, hwarmed de gingo tillwäga, utwisade att någonting utomordentligt förestod. Och det war det äfwen, ty i afton skulle man med en danstillställning fira tvåårsminnet af slaget wid Hogland.

Jä, hela två år hade rullat i wäg.

Guffar Pif såg dock lika rak ut, som då wi senast följde honom i drabbningen, kanske dock några flera gråa strån tagit plats bland de styfwa ögonbrynen och de ännu styfware mustscherna.

„Den rimfrosten läfs' man inte om“, brukade Piken förtretad swara, då någon yttrade, att han blifwit gammal, ty den smälter i wackert wäder. Annars war Piken arbetsför, jäsom han alltid varit, och hade icke ens nu under de tre weckor han åter varit hemma på permisjonen lagt sig på latbänken.

Lång-Gustaf gjorde icke lika godt som förut skäl för sitt namn. Hans magra, nebböjda gestalt och den i band burna wänstra armen wittnade om lidande. Äfwer hans ansigte hwilade ett drag af swärmod, hwilket war lätt förklarligt, då wi höra, att han genom sitt får icke blott gjorts oduglig för vidare frigstjänst, utan äfwen blifwit urståndsjatt att utföra alla de swära arbeten, som hörde till landtmannens wärksamhet. Det hade varit en swär tid de twänne sista åren. I det längsta hade Gustaf hoppats, att kraften skulle återkomma i den sårade

armen, men hans wäntan hade warit förgäfwes. Med undergifwenhet hade han slutligen fogat sig i sitt öde och ingen hörde honom mera klaga.

Det war likwäl han, som fortsarande war husbonde på gården, ty då mor Anna-Greta uti augusti förlidet år under förlägna hostningar engång yttrat, att hon och Skräddar-Tomas smått funderat på att bilda hjonelag, hade Gustaf lungt swarat: „pafs inte tänka på skräddar-pojken i rötinån, gamla mor“. — Och därmed blef det.

Nu rustade man som jagdt till dans. Likwäl wäntade sig hvarken båtsman Pisk eller Gustaf något synnerligt af tillställningen, men i stället gjorde gårdens yngre son detta. Nere i boden, där de båda bröderna under sommaren hade sina liggplatser, stod den nys wattkammade Otto framför en spegelbit och förfökte på bästa sätt fästa en wörkblå sidenduk kring sin solbrända hals.

— Tycker J mor att det ser bättre ut, om jag breder ut duksnibbarna eller skall jag sticka den ena inmanför wästen? ropade Otto, då hans mor gick förbi den halföppna boddörren.

— Hå, hå, jag tror att sonen min redan är klar att börja dansen, swarade den tillfrågade småleende. Det lär nog töfwa en timme innan grammarna komma.

— Men förstär J inte mor, att jag, som skall anföraroligheten, äfwen skall taga emot gästerna. Se så, är jag fin nu, morsgumman? utropade Otto, i det han hastigt grep Anna-Greta i armarna och swängde hurtigt omkring ett par hwarf.

Gumman stretade emot, men hann icke lösgöra sig, förrän Piskens gäckande stämma ljöd i dörröppningen:

— Nej, se på hin, pojkungen och swägerskan fullt upp i dansen; får jag kanske lof att bli den tredje, så går — — —

Utän att widare lysna till gubbens ord, skyndade Anna-Greta ut, hwarpå Otto allwarfamt upprepade sin fråga om anordningen af duken och om guffar tyckte att den war wacker.

— Snygt, men inte präligt, ja' fan då han måla' swansen gräsgrön, yttrade Piken skrattande, då han tog plats på den med nya lapptäcket öfwerhöljda sängen och spottade wäl-

digt utåt golfvet. — Ja, du har under det sista året, Otto, blifwit en sådan kawaljer att jag ej mera känner igen dig. Krigsmansrocken klädde dig ändå bättre än den där snäfwä kort-jackan och de swarta byxorna. Du glömmmer wäl inte att du efter en wecka, då min permissjon går ut, lofwat att följa med mig till flottan? Du har nu hwilat mer än ett år.

— Ja wisst från krigstjänst, men icke från arbete, inföll Otto rasst; se kanske de här händerna ut som om jag wore en fin kawaljer? Dejsutom tykte guffar själf, likasom öfwerste Armfelt, att det wore bäst att jag tills widare skulle hållas hemma, då Gustaf ej mer war arbetsför. Efter en wecka följias wi åt såsom aftaladt war, men i dag, guffar, taga wi oss en swängom; det är inte förbjudet i reglementet eller hur? Se så, war inte wred, guffar, nu går jag ut för att passa på vårt främmande.

— Ja ha, men fäll du wadert undan, pojke, för Uby-Lena, säger jag, hon är en grann skuta, som gärna seglar små jollar i kvaß. Jag har sett att dina ögon — — —

Utän att afwaktta slutet af guffars ord, hade Otto styndat bort för att wid trappan möta den första skaran af gästerna. Det war långwäga främmande; ända från Bengtsby hade den unge skepparen Andersson och hans syster färdats, men hwad gör man icke för en god wän. Andersson hade för fyra år sedan varit dräng på gården och därunder synnerligen fäst sig wid Gustaf. Denne kom nu ut och tog emot honom samt följde med häften till stallet.

Sen kom den ena efter den andra af grannarne; Otto bockade och sprang beskäftigt af och an. Han gaf sig icke ro att stanna i stugan; det war som om han ännu hade wäntat någon. Plötsligen blef han blosfande röd, då han fick se en grant målad, blå schäs, dragen af en hwit häst, stanna wid trappan. Otto gick icke utan slög den till mötes. Nämndeman Nylund med sin swäger, skalfogden, och sin fagra dotter hoppade ned.

— God kwäll, nämndeman, heder åt er att Ni kom, guffar har så wäntat er. Det war äfwen hyggligt att skalfogden war så artig och wäl in hos oss, Gustaf kan nu göra upp köpet på

fiskbragdberna, och att J, sagra Åby-Lena, hälsar på oss, det tackar jag för.

Under bugningar och hälsningar till höger och vänster begaf sig den lilla skaran in. Här war redan fullt hus. Kaffebrickan gick laget rundt, sedan börjades dansen.

Kolabacka-Janne, han, som wanligen på andra danser endast spelade på två strängar, hade här blifwit öfvertalad att ej wara så njugg, och därför gick han nu löst med stråken på alla fyra. Han for fram i dubbla toner hela vägen och det lät fint, som man kan förstå.

Otto dansade så swetten rann. Det war inte tid att nu tänka på om silkesduksknibbarna woro innanförel eller utanförel wästen. Fjorton hwarf snurrade han med Åby-Lena kring golfwet, så sad hon tack och gick ut för att hwila.

Otto tog då för ett ögonblick plats wid Kolabacka-Jannes sida och bad denne gnida litet wärre på den gröfsta strängen, ty nu wille han dansa med Anderssons-Anna. Hon war ändå den rasfaste flickan i dansen på hela trakten. De första hwarfwen gick det galant. Otto spände wänstra armen styf som ett winkelfjörn i sidan, men sen började han tröttna. När de elfte gången skulle swinga förbi spelman, hwiskade Otto bara: tack ska J ha, Anna.

— Åhå, ja' tösen, och bjöd upp ladugårds-Fiu till en långwals.

— Ser du, huru de snurra kring, så kjolarna stå ut som två swampar, sade skrattande en gosse åt Otto.

— Kan wara, men jag tycker inte om koswampar, swarade Otto smått förtretad och bad spelman sluta med walsen.

Otto steg upp och gick ut för att söka Lena.

Hon stod borta wid äppelträden med Gustaf och såg på nyponbustarne, som denne hade planterat. När Otto märkte, att Gustaf bröt af några blommor och räckte dem åt Lena, ryntade han häftigt på ögonbrynen och gick bort till motfatta sidan, där de äldre männen sutto under stora håggen och drucko kaffe med litet starkt uti.

Bifen förde ordet. Det war naturligtwis frigshistorier

han berättade. Han hade ju slutat förtälja om striden wid Borrassalmi, där icke han men väl Gustaf varit med.

— Ja, det är sant som jag säger — yttrade båtsmannen — Sprengporten har såsom alla andra djäflar sju själar och de flyga bara en om en sin kos. Huru skulle det annars hafwa varit rimligt, att han icke dött på ewiga släcken, när den där fasliga Geikkilä-Zuffo sköt honom med muskötten ned från hästryggen. Men tror Ni han dog, jo pytt! Ryssarne krassade med lifsfara bort lifet och plåstrade och gnedo honom tills han blef karl igen.

— Då måste han vara hård, som man säger, inföll skalfogden twärsäkert.

— Ja, det har ni rätt i, skalfogde, men desutom satte ryfska kejsarinnan några wackra plåsterlappar eller ordnar, som fint folk kalla dem, på det sjuka bröstet och så wardt det frifft igen.

— Men tycker man om Sprengporten i Ryksland, frågade nämndeman Nylund twetsamt.

— Inte annat än hwad jag wet, swarade Piken hastigt, åtminstone så länge de icke känna, hwad karlen går och galler för. Men nog skall den stund komma, då Drjö-Maunus lif och gärningar skola komma fram i dagen lika klart som fingerändarna i en afwig handske. Och bara swarta fömmar skall man då finna.

— Nog kan också han få sina försvarare.

— Aldrig kan jag tro att någon åtminstone i Finland kan twätta korpen hwit, och försöker någon, ja då är han antingen blind eller — — — Nej, skål nu skalfogde, wi ska' inte längre tala om så fula saker. I kwäll skola wi ha det trefligt! Ni wet väl, gubbar, att jag efter några dagar åter skall ut till sjöns, men det blir sista gången. Det kan ju vara på tiden, att min 60-åriga fjöwatten-saltade lekamen kommer litet till ro. Det kan blifwa rätt godt att sedan på wintersidan krypa in i sin lilla stuga. Då skola wi rätt ofta komma tillsammans, fader nämndeman, och ibland dricka en tår, se så gubbar: Skål öfwer

glatta laget för tredje Gustaf; måtte vår tappre konung gå som segrare ur striden!

Med mössan i hand drack man den ifålen.

Otto, som bara tänkte på Lena, dröjde icke längre här, utan gick in i stugan, där paren just höllo på att ställa upp sig till svensk kadrilj.

Tre timmar senare finna vi honom åter ute. Lena och han stodo wid nyponbuskarna; alla de andra woro inne.

— Tycker Lena om blommor?

— Ja wisst, se här hwad jag fått i kväll.

— Af bror min; tror kanske Lena att jag ej såg?

— In sen då, fick inte han ge dem.

— Naturligtwis (tyftnad). — Tycker Lena att jag är mera ung? — Jag har ändå pröfwat mycket i lifwet, åh, hå.

— Stackars Otto, jag tror han är kär.

— Ja, i dig Lena, se så, nu kom det fram! Will du ha mig, så säg ut!

— Ja wisst, svarade hon skrattande, men ej till man, utan till swåger. Du wet väl att Gustaf sedan en timme tillbaka är min fästman.

— Lena! du har dödat mig, utbrast Otto, och skuttade tvärs öfver nypon- och stickebärsbuskarna in bland träden i skogen.

— Den fjolliga pojken må inte resa till skogs, yttrade Lena halfhögt, i det hon skyndade in för att uppsöka Gustaf och bedja denne taga reda på brodern.

Zunan hon dock för denne hann berätta hwad som händt, kände hon sig i stugudörren fattad af Piken kraftiga arm och inburen i stugan.

Gubben wiste nu af trolofningen och wille wara den förste, som berättade därom för gästerna.

— Tyft spelman, nu skall här blifwa annan fröjd ropade gubben, som alt fortfarande höll den rodnande Lena på sin arm. Kom hit Gustaf.

Tio minuter talade Piken för fästefolket, så pussade han

Lena så det small och gick hen ut i farstun för att stufwa in en ny busk.

Tils solen gick upp fortsattes dansen.

Sen skildes man nöjda åt, ty det hade varit ett muntert gille.

Båtsman Pit hade haft så hjärtinnerligen roligt. Han läste småskrottande — sjunga kunde han icke — när han klef upp till stallwinden, för att där söka ro:

„Och flickorna stängde dörren med stickor och strå
Att inga fjöguttar till dem sku få gå!“

Ja, nog war guffar lycklig att få vara bland sina egna. Nu wille han sofwa. Han grep i dörrklinkan, men stannade, då han i det samma hörde en ynkelig röst klaga: woj, woj, så det swider i bröstet!

— Är det du Otto som kwinkar?

— Ja, guffar, jag är en olycklig man, jag har dansat bort min lycka. LENA wille inte ha mig!

— Det gjorde hon rätt i; god natt, lyckelunge!

VIII.

Swensksund.

In på det tredje året hade det swensk-ryska kriget fortgått. Till ett afgörande hade man icke ännu kommit. Krigslyckan hade än räckt handen åt swenskarne, än åt ryskarne, utan att beständigt låta sig bindas af någondera.

Gustaf III hade redan tröttnat wid den blodiga leken. De stora förhoppningar han wid dess början gjort sig om ära och landwinning hade längesedan förswunnit. En snar fred på billiga villkor war det enda han mer kunde hoppas på. Men innan förslag därom kunde komma å bane, måste han till hwad pris som hälst hafwa wunnit en batalj. Knappast trodde han dock

att han själf skulle segra, ty den erfarenhet hade han förvärfvat, att ett personligt mod under några timmar i närheten af fiendens kanoner ej kan ersätta den beräknande klofhet och drift, som i främsta rummet fordras af en öfverbefälhafware. Med bedröfwelse måste konungen, om han också ej lät märka det, blicka tillbaka på de tillfällen, där han ledt befälet. Det mislyckade anfallet på Fredrikshamn i augusti 1788 war det första sneda steget på hans fältherrebana och det „Wiborgska gatloppet“, då hela den swenska flottan, genom konungens förwällande instängd, med stor förlust twungits att bryta sig wäg mellan de ryska fartygen, bildade det sista.

Den 9 juli war åter inne.

Gustaf III hade nyss fattat ett ödesdigert beslut. Med sin skärgårdsflotta wille han ännu en gång söka strid med den ryska. Befälhafwarne, sammankallade till krigsråd, hade alla afstyrkt planen och rådt, att man ifrån kusten af Fredrikshamn, där man befann sig, borde draga sig till Lowisa-wiken under Swartholms kanoner. Konungen ensam war af motsatt åsigt. Han hade yttrat:

— Wi stanna där wi äro, och om wi falla, skall det åtminstone ske inom fiendens gränser!

Med den största skyndsamhet rustade man sig till den förestående kampen; äfwen rysarne tyktes göra sig klara till drabbning. Den samlade swenska flottan — med 14,000 mans besättning — bestod af 195 större och mindre fartyg, fördelade på fyra hufwudafdelningar under befäl af öfverstelöjtnanterne Stedingk, Törning, Hjelmskjerna och Cronstedt. Fartygen hade ankrat uti det något mer än en mil från Fredrikshamn belägna Swenskfundet, så att högra flygeln befann sig mellan Kråksfär och Musfalo och wänstra mellan Sandfär och Rutsfalo.

Tidigt på morgonen lämnade den ryska flottan sin ankarplats wid Aspö (rätt söderut från Fredrikshamn) och framryckte på tre afdelningar.

Ryska öfverbefälhafwaren, hertigen af Nassau, hade gifwit befallning att rikta hufwudangreppet mot swenskarne högra flygel, där befälet fördes af Törning. Snart war striden långs-

hela linien börjad. Gång på gång försökte flera smärre grupper af ryska kanonjollar att rycka de närmaste swenska skeppen in på lifwet, men Gemmemas *) „Styrbjörn“ lät sina 26 och Turuma „Sigurd Drmöga“ sina 44 kanoner spela upp en dans, som ej war rolig. Twärtom begynte nu den högra swenska flygeln rycka fram i riktning mot sydost. Signal därtill hade medels flaggor blifwit gifwen från skonerten „Zehu“ och följdes ögonblickligen.

Klockan war nu 12 på dagen.

Rysfarnes center måste något draga sig tillbaka, ty den f. t. tyska brigaden under Cronstedt, som sett att intet anfall war att förwänta från norr, kom med sina 50 kanonbåtar Törning till hjälp. Både twär- och långskepps sopade kulor fram öfwer rysfarnes däck. En fregatt fjönk och flere galärer måste stryka slagg. Ju längre det led mot aftonen desto oregelbundnare blefwo linierna; några af de ryska skeppen hade redan styrt ut till haf, andra åter fortforo att enwist försvara sig.

Wid tydligaste udden af Kotka-holme hade ryske kuttern „Pluto“, förande en jättelik 40:pundig mörsare, stannat på grund. Twänne galärer „Drel“ och „Worona“ gjorde ifriga försök att få den lös. Redan började kuttern att sakta röra sig, då i det samma en kanonkula från swenska fregatten „Swarta Örn“ afflet de trosfar, hwarmed man höll på att hala ut skutan. De båda galererna swängde halft om, så att de fingo fregatten emellan sig och ett wälriktadt skott från en af „Drels“ kanoner krossade styret och slungade rorgångaren böd i wågorna.

Salfworna ur de ryska handgewären gjorde äfwen stor manspillan bland det sammanpackade manskapet på fregattens däck. Under dånnet af skjutwapnen och de sårades skri kunde

*) På förslag af Sweaborgs uppbyggare Augustin Ehrenswärd hade swenska regeringen år 1762 låtit bygga fyra nya slag af skärgårdsfartyg, företrädeswis affedda för artilleristrider och uppfallade efter några af landskapen i Finland nämligen — såsom skriffättet då för tiden war — Gemmemas, Turuma, Udema och Boyema.

icke ens kaptenens dunderbas göra sig hörd. Den unge befälhafwaren war förtwiflad. Redan syntes på styrbordsidan en massa skäggiga rysansigten titta öfwer relingen, då i det samma twänne wäl bemannade swenska kanonslupar skjöto fram ur krutröken och lade till wid „Worona“. Under höga hurrarop antrade manskapet upp.

— Gugg ned de fula, mina gosjar, eller gifwa dem öfwerbord, hördes Pifens stänma mana, där han bland de främste trängde upp på däck. Med en tung änterhake banade han sig wäg i häck och hæl följd af Otto, hwilken med en fabel blindt stäck till höger och wänster. Inom tre minuter fans ej mera ombord någon rysje, som hade kunnat göra motstånd. Pifen stod på knä wid en fullslagen ryss officer och jurrade fast dennes armar och ben med en ända.

Otto hade skyndat återut och halat ned den fiendtliga flaggan. Dufen stoppade han i barmen, efter att hastigt hafwa låtit des ena hörn uppsuga några mindre blodfläckar från en däckspanka. Nu hade han tagit ett minne, som ej war att förakta.

Ombord på „Swarta Örn“ och den andra swenska kanonslupen hade man ej warit mindre wärksam. Det bewisade den sönderskjutna „Drel“, hwars manskap redan gifwit sig och blifwit bortfördt från det sjunkande fartyget. Med höga hurra-rop uttrykte man å de båda fartygen sin glädje öfwer segern. Båtsman Pif lämnade fem matrosar kvar på den tagna galären och gaf åt Otto befälet; själf återwände han, efter att med några ord hafwa anwijst dem, hwad de borde göra, ombord på sin kanonslup.

Kapten på en från rysjarne tagen skuta — detta hade Otto icke ens kunnat drömma om!

Öfwerlycklig utdelade han sina befallningar om de sönderskjutna seglens besläende och däckets spolning. Att med den tagna prisen widare uppsöka de stridande war ej tänkbart, desutom ansåg Otto att landsmännen nog skulle reda sig utan honom.

Wid kl. 10 på aftonen hade rysjarne på alla håll blifwit tillbakaslagna. Gärna hade de nu seglat bort, men en stark

sydvestlig storm twang dem att stanna kvar i sundet och wifarne däromkring. —

Wid dagningen den 10 juli började kampen ånyo. De ryska fartygen, spridda som de woro, kunde ej mera ordnadtt försvara sig, utan råkade därför det ena efter det andra i swensfarnes wåld. Mera än 2,000 fångar blefwo tagna.

Båtsman Pif, som åter kallat Otto ombord, hade redan med sin kanonslup hunnit bogsera en redlöst drifwande, rysk storbåt till stranden af Kyrkogårdsön och ämnade återwända till Rutfalo, där konungen gått i land, för att afgifwa rapport, då hans skarpa öga plötsligen upptäckte en bajonett, glimmande mellan busksnåren på stranden.

— Galt, gossar, kommenderade den af stridslust warne gubben, därefter finnes willebråd, som mig lyster jaga. Låt oss klifwa i land och skrämna upp det.

— Far icke, guffar, bad Otto förskräkt, innan wi hinna dit upp, kunna ryssarne aflossa sina gewär, kärafte guffar — —

— Dig pojke! Lägg dig på båtbottnen, om du är rädd! Wi andra skola nog reda oss dig förutan.

Ett par minuter senare stormade den lilla skaran under höga rop uppsför stranden.

Twänne blifvar skjöto fram ur busksnåret. Pifen stannade i sitt lopp och segnade långsamt ned. Otto knäböjde wid hans sida och försökte med sin aftastade tröja hämma den warma blodström, som rann öfwer den gamles bröst. Inom ett par ögonblick samlade sig de öfriga matroserna kring den lilla gruppen, efter det båda ryska soldaterna uppe i busksnåret i en handwändning blifwit nedhuggna. — Endast enstaka skott hördes mera längre bort. Striden hade tydligen redan tagit slut.

Dito hade sakta lyftat upp Pifens hufwud och stödde det ömt. Stora tårar runno utför gossens kinder. Besätningen från slupen hade welat bära den sårade bort; men afstått därifrån, då denne sakta bedt dem lämna honom en stund i fred.

Solen hade nyss gått upp. Wågorna och daggdropparna på bladen återkastade glittrande desj ifen. På den lilla holmen, där blott några tiotal albuskar och ett par tallar höjde sina

höga kronor, war alt tyst. Endast då och då rofslade det swårt till i den färades genomskjutna bröst. En matros fuktade hans panna med watten och nu öppnade han sina ögon. Hans blick föll på Otto och blef helt warm.

— Käraaste barn — började han långsamt — förj icke, de gamle måste ju dö. I dag är det min tur. Skada dock att jag ej fick stupa på däcket i öppen strid, utan måste falla för ojedd fiendes skott. Jag hade dock så gärna än en gång welat se Anna-Greta, Gustaf, och min kära, lilla stuga. Den skall du taga i arf efter mig Lill-Otto; slå dig ned där; blif en hederlig landtman. — Grip aldrig mera till swärdet. — Krig äro folkens förbannelse. — Jag har aldrig sagt det förr, men nu wet du det. — Jag har ofta tänkt därpå. — Furstarne söka äran och folken betala med sitt blod. — Mitt nya gewär kan du också få. — Du skall icke glömma att ge mat åt mina höns. — Bed Gustaf att han låter måla fönsterbågarna tils jag kommer hem. — Nästa vår skall jag plantera ut rosorna — — de röda. — Det kännes så warmt i bröstet — och godt. — nu will jag sofwa. — Gud ware mig nådig.

Den gamle sjömannen somnade in för att ej mera wakna. — De närwarande knäpte sakta sina händer samman och bådö en kort bön för hans trofasta själ.

En stund därpå styrde slupen under tysta årtag upp mot fastlandet.

Flaggan war nedtagen; den hade fått en aman bättre plats. — Gamle båtsman Pif sof trygt under den blågula duken, ty nu hade Swerige segrat.

Ombudsmän

för

Sällskapet „Svenska Folkskolans Vänner“

i Finland.

Nyland.

Borgå socken: E. o. kammarskrifvare G. Kropp, adress; Borgå, Koivula, och Landthushållare Fr. Segerstråle, adr.: Borgå, Stensböle.

Borgå stad: Stadsfiskal L. Linderoos, adr.: Borgå.

Bromarf kapell: Lärarinnan T. Nordlund adr.: Ekenäs, Bromarf.

Ekenäs stad: Lektor E. Korsström och Stadsfiskal O. Reuter, adr.: Ekenäs.

Ekenäs landsförsamling: Possessionat F. Wikström, adr.: Ekenäs, Skåldö.

Esbo: Possessionat N. Kavaleff, adr.: Helsingfors, Esbo, Mäkkylä.

Fredrikshamn: Öfverste L. Meinander, adr.: Fredrikshamn.

Gammelstaden: Fröken A. Handolin, adr.: Helsingfors, Gammelstaden.

Hangö stad: Doktor O. Stenbäck och Folkskollärare A. Kaustell, adr.: Hangö.

Helsinge: Student G. A. Åberg, adr.: Helsingfors, Helsinge, Botby, och Possessionat J. H. Eklund, adr.: Helsingfors, Helsinge, Åggelby.

Ingå: Kyrkovård J. S. Heinström, adr.: Svartå, Ingå, Täckter, och Tandläkare V. Stenvall, adr.: Svartå, Ingå.

Karis: Befallningsman E. Lindblom och Stationsinspektör J. Sundvall, adr.: Karis.

Karislojo socken: Possessionat V. Ruuth, adr.: Svartå, Kattelus.

Kotka: Hammästar C. V. E. Blomberg, adr.: Kotka.

Kymmene: Befallningsman E. Sallmén, adr.: Kotka, Kymmene.

Kyrkslätt: Folkskollärare J. E. Wik och Härads höfding G. V Eklund, adr.: Helsingfors, Kyrkslätt.

Lappträsk: Kantor Aug. Karlsson, adr.: Lovisa, Lappträsk.

- Liljendal*: Student A. Fr. Mennander, adr.: Lovisa, Liljendal.
Lojo: Fru L. v. Christiernson och Apotekar Fr. Blomqvist, adr.:
 Lojo.
Lovisa: Folkskollärare M. Åkerlund, adr.: Lovisa.
Mäntsälä: Possessionat K. V. Broms, adr.: Mäntsälä, Saaris.
Mörskom: Fröken A. Brandt och landthandl. G. A. Pelander
 (kallad), adr.: Mörskom, Lahtis.
Nurmijärvi: Agronom O. Widerholm, adr.: Jokela, & Råskog.
Pernå: Possessionat K. Ehrnrooth, adr.: Borgå, Labby och
 Kommunalsråd K. M. Roselius, adr.: Lovisa, Särkilaks.
Pojo: Kontorist L. J. Pettersson, adr.: Karis, Billnäs, och In-
 geniör Cläs Andersson, adr.: Karis, Fiskars.
Pyttis: Possessionat Fr. Bärlund, adr.: Kotka, Pyttis, Heinlaks.
Sibbo: Possessionat G. Borgström, adr.: Helsingfors, Östersun-
 dom gård, och Prosten F. V. Fredrikson, adr.: Nickby.
Sjundeå: Possessionat H. Adlercreutz och Kyrkovård F. Svart-
 ström, adr.: Lojo, Sjundeå.
Snappertuna: Possessionat Svante Ekman, adr.: Ekenäs, Strömsö.
Strömfors: Kyrkoherde C. F. Gestrin, adr.: Lovisa, Strömfors.
Tenala: Possessionat K. V. Bruncrona, adr.: Ekenäs, Tenala,
 Olsböle gård.
Thusby: Disponent J. Hedberg, adr.: Träskända, Mariefors.
Wichtis: Possessionat G. V. Lemström, adr.: Wichtis, Niemis.

Vestra Finland.

- Bjerno*: Possessionat A. Hammarén, adr.: Salo, Paarskylä.
Brändö: Bondeson Johan Johansson, adr.: Åbo, Brändö.
Björneborg: Folkskollärare F. Vikman, adr.: Björneborg.
Eckerö kapell;
Hammarland socken: } Pastor K. A. K. Moliis, adr.: Eckerö.
Ikalis: Öfverforstmästare E. Rancken, adr.: Tammerfors, Ikalis.
Jomala: Assessor E. Engdahl, adr.: Jomala, Kastelholm.
Karkku: Hofrättsråd C. F. Munck, adr.: Tammerfors, Karkku.
Kimito: Folkskollärare A. G. Hassén, adr.: Salo, Kimito.
Lemland: Prost A. Th. Sternberg, adr.: Mariehamn, Lemland.
Lumparland: Landtdagsman J. E. Rosenberg, adr.: Åland, Lum-
 parland.
Mariehamn: Navigationsskollärare A. Öhberg, adr.: Mariehamn.
Mouhijärvi: Major J. A. Forss, adr.: Tammerfors, Mouhijärvi.
Nagu: Prost J. J. Fogelberg, adr.: Åbo, Nagu.
Nystad: Kronofogde A. Brander, adr.: Nystad.

- Nådendal*: Rådman C. Franck, adr.: Nådendal.
Raumo: Rådman Hj. Ridderstad, adr.: Raumo.
S:t Bertils: Fil. kand. P. H. Roos, adr.: Salo, S:t Bertils.
Sund: Possessionat C. G. Rosenberg, adr.: Kastelholm, Sund.
Tammerfors: Kassör H. Huldén, adr.: Tammerfors.
Tavastkyro: Hjäradshöfding G. Gylling, adr.: Tammerfors, Tavastkyro.
Åbo: Kamrer E. Stenvik, och Hofrättsnotarie V. Salingre, adr.: Åbo.

Österbotten.

- Alavo*: Platsen efter dr Feodoroff tils vidare ledig.
Brahestad: Doktor F. Rancken, och Handl. J. G. Rein, adr.: Brahestad.
G:la Karleby: Bokhandlaren J. Björkman, adr.: G:la Karleby.
G:la Karleby landsförsamling: Hemmansegaren J. Varelius.
Ilmola: Magister A. Wasastjerna, adr.: Wasa, Östermyra.
Jakobstad: Folkskollärare L. Kronqvist, adr.: Jakobstad.
Kajana: Kronofogde G. Spåre, adr.: Kajana.
Kaskö: Platsen obesatt.
Kemi: Forstmästare U. Forssman, adr.: Kemi.
Kiiminki: Student R. V. Montin, adr.: Uleåborg, Kiiminki.
Korsnäs: Landthandlande K. Uppgård, adr.: Kaskö, Korsnäs.
Kristinestad: Fröken M. Hydén, adr.: Kristinestad.
Kronoby: Folkskollärare L. Riska, adr.: G:la Karleby, Kronoby.
Kuusamo: Fröken S. Wichmann, adr.: Uleåborg, Kuusamo.
Kveflaks: Kyrkoherde Edwin Karsten, adr.: Wasa, Kveflaks.
Lappfjärd: Landthandlande J. H. Teir, adr.: Kristinestad, Härkmeri.
Malaks socken: } Folkskollärare S. Kullström, adr.: Wasa, Ma-
Petalaks kapell: } laks.
Munsala: Landtdagsman A. Svedberg och Direktor F. E. Conradi, adr.: Wasa, Munsala.
Mustasaari: Agronom E. E. Keto, adr.: Wasa, Mustasaari.
Nedervetil: Landtdagsman C. J. Slotte, adr.: G:la Karleby, Nedervetil och Folkskollärare A. Sandkulla.
Nykarleby: Kassör T. Olson och provisor Alex. Sjöström, adr.: Nykarleby.
Nerpes: Folkskollärare A. V. Karlsson och Folkskollärare K. J. Wester, adr.: Kristinestad, Nerpes.
Oravais: Orgelnist J. V. Krook, adr.: Wasa, Oravais.

- Pedersö*: Folkskollärare G. Wiklund, adr.: Jakobstad, Pedersö.
Pörtom: Possessionat A. Sjöberg, adr.: Wasa, Berga bruk.
Purmo: Kantor A. Hagberg, adr.: Nykarleby, Purmo.
Sideby: Folkskollärare M. Gran, adr.: Kristinestad, Sideby.
Solf: Possessionat C. J. Schogster, adr.: Wasa, Solf.
Teerijärvi: Landthandlande Leander Rudbäck, adr.: G:la Karleby, Teerijärvi.
Uleåborg: Doktor P. A. Bäckvall, adr.: Uleåborg.
Wasa: Doktor A. Rancken, Bankkassör J. C. Åkerman och Guldsmed A. Beckström, adr.: Wasa.
Wörå: Folkskollärare J. Hagman, adr.: Wasa, Wörå.

Öfriga Finland.

- Gustaf Adolfs socken*: Possessionat R. Carlson, adr.: Gustaf Adolfs socken.
Hausjärvi: Brukspatron P. Chmelewski, adr.: Ryttylä, Hausjärvi, och Ingeniör N. Thunberg, adr.: Riihimäki.
Heinola: Possessionat I. Wahlman, adr.: Heinola.
Iittis: Agronom K. Strähle, adr.: Kausala, Kurri.
Janakkala: Disponent F. E. Humble, adr.: Ryttylä, Tervakoski.
Joensuu: Hofrättsauskultant Ch. Nylander, adr.: Joensuu.
Kronoborg: Magister A. V. Löfman, adr.: Kronoborg.
Kuopio: Arkitekt F. Öhman och Fru Hanna Lignell, adr.: Kuopio.
Kexholm: Fil. Mag. H. V. Rengqvist, adr.: Kexholm.
Libelits: Kronolänsman J. F. Chydenius, adr.: Joensuu.
Nastola: Doktor V. Ekelund, adr.: Nyby station, Toivonoja.
Nykyrka: Kronolänsman R. Lemberg, adr.: Nykyrka.
Nyslott: Apotekare O. Hedlund, adr.: Nyslott.
Pyhäjärvi: Herr W. Breitenstein, adr.: Kexholm, Pyhäjärvi.
Ruokolaks: Prost K. F. Londén, adr.: Ruokolaks.
Sordavala: Possessionat E. Arppe och Kapten J. A. R. Lindberg, adr.: Sordavala.
S:t Michel: Fröken Alexandra Antell, adr.: S:t Michel.
Sysmä: Possionat G. Tandefelt, adr.: Heinola, Sysmä.
Tammela: Stationsinspektör O. v. Zansen, adr.: Forssa.
Tavastehus: Doktor Th. Tigerstedt, adr.: Tavastehus.
Viborg: Herr Henrik Backlund, adr.: Viborg.

Direktionen för sällskapet „Svenska Folkskolans Vänner“:

Värkställande direktör: Doktor W. Grefberg, adr.:
H:fors, Mikaelsgatan 3.

Ledamöter: Professor A. O. Freudenthal.

” ” M. G. Schybergson.

” Med. Kand. J. Hagelstam.

” Kontorsskrifvaren H. Hollmerus.

Suppleant: Stud. Hj. Neiglick.

Sekreterare: Mag. P. Nordmann adr.: H:fors, Anneg. 22.

Kassör: Kassör J. H. Sjöholm, adr.: H:fors, L. Roberts-
gatan 13.

Vaktmästare: H. G. Sundström, adr.: H:fors, Bangatan 17.

Tillkännagifvande.

Manuskript till folkskrifter, behandlande ämnen ur fäder-
neslandets historie o. geografi, naturalhistorien, skildringar af seder
och bruk, lättfattliga framställningar af frågor rörande landets sam-
hällsskick och statsrättsliga ställning m. m., uppköpas af sällskapet
„Svenska Folkskolans Vänner“.

1001847578

SKRIFTER

Utgifna af sällskapet

Svenska Folkskolans Vänner.

- Första häftet: **James A. Garfield**, president i Nord-Amerikas Förenta stater. Lefnadsteckning, bearbet. efter W. M. Thayer m. fl. Bokhandelspris: 40 *ni*.
- Andra häftet: **Emigrationen**. Tvänne uppsatser i en af dagens brännande frågor. Bokhandelspris: 40 *ni*.
- Tredje häftet: **En byhistorie**. Teckning ur folklivet af Parus Ater. Inhemskt original. Bokhandelspris: 20 *ni*.
- Fjärde häftet: **Ur Finlands historie**. En blick på Finlands historie. — Per Brahe. — Skärmytslingen på Älgsjö. — Kriget 1808—9. — J. L. Runeberg. Bokhandelspris: 40 *ni*.
- Femte häftet: **Hårt pröfvad**. Skildring ur värligheten af Zakarias Nielsen. Öfvers. från danskan. — **Skuld och försoning**. En berättelse ur folklivet af Aina. Bokhandelspris: 20 *ni*.
- Sjätte häftet: **Om kopporna och vaksinationen af J. H. — Prästens fosterdotter**. Skildring ur det verkliga lifvet T. A. Thyregod. Öfversättning från danskan. Bokhandelspris: 30 *ni*.
- Sjunde häftet: **Om Runorna**, nordens äldsta skriftecken. Efter Köbke, Liljegren, Geijer m. fl. af A. O. F. Bokhandelspris: 25 *ni*.
- Åttonde häftet: **Herodes den Store** af A. Ingerslev. Öfversättning från danskan. Bokhandelspris 25 *ni*.

